

Öcalan dibêje:

'Em qetlîama
Şirnexê bê
bersiv nahêlin'

Rûpel 16

Sal:1 Hejmar:28 30 Tebax-5 Îlon 1992 5000TL(KDVD) Rojnameya Hefteyî



Em di welatê xwe de koçber in

Kurd, dîsa di welatê xwe de, li ser riya koçberiyê (sirgûn) ne. Di dîroka dinyayê de, tu millet mîna Kurdan, li ser axa xwe ewqas mihacirî nekişandiye.

Di vê koçberiyê de teslîmîyet nîn e. Ew, bi vê tevgerê, protestoyek li dar dixîn. Niha di qûntara Cûdî de ne û ji çiyayên Kurdistanê pêştir, ji xwe re tu war nas nakin.

Rûpel 8



Li Bosna
Hersekê
çi dibe?

Faik Bulut

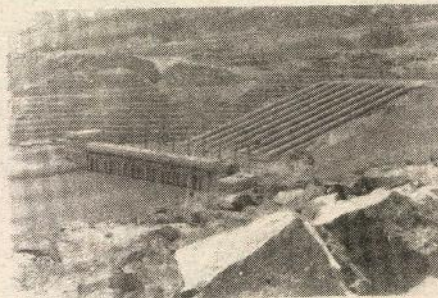
Rûpel 4



Tevgera
Xoybûnê

Kamîran
Haco

Rûpel 12



'GAP'
an gep

Şervan

Rûpel 6

Gelê Kurd Şirnexê bi tenê nahêle

Li ser qetlîama Şirnexê gelê Kurd ne tenê li Kurdistanê, herwiha li hemû cihên ku lê dijî helwesta xwe bi livbaziyan celeb bi celeb dide nîşan

(NAVENDA NÛÇEYAN) Li ser qetlîama Şirnexê, li çar-medorên Kurdistanê û li hemû cihên ku Kurd lê dijî, protestoyên girseyî pêk tên. weke tê zanîn PKK li ser vî qirkirinê, ji bo 3 rojan şîrîlan kiribû. Li Diyarbekir û navçeyên wê, Farqîn, Bismil, Pasûr (Kulp), Pîran (Dicle) û Hênê (Hanî) esnafan dikanên xwe girtin û erebeyên nav bajarên nexebitîn. Li Diyarbekir û navçeyên wê gelek meş û êriş jî li dar ketin. Li Diyarbekir çend banka bi molotofên militanan şewitîn. Li Agirî jî, beşdarên protestoyan hatin binçavkirin. Li navçeyên Agirî, Bazîd (Doğu beyazıt) û Diyardîn jî, esnafan dikanên xwe girtin. Li sertê û navçeyên wê Misirê (Kurtalan) Dihok (Eruh), Hezo (Kozluk), perwarî û

Hawêlê (Baykanê), li Mûş û navçeyên wê Melazgir, Wardo û Kopê (Bulanix) li Bedlîs û navçeyên wê Norşîn (Güroy-mak) û Tûxê (Terwanê), li Hekarî û navçeyên wê (Şem-dînan) Navşan, (Çukurca) û Geverê (Yüksekova), li Mêrdîn û navçeyên wê Nisêbîn, Kosar (Qiziltepe), Dêrik û Kerboran (Dargeçit)

û li Batmanê esnafan dikanên xwe girtin şofêran jî erebeyên xwe nexebitandin.

Otobosên wan û Hekarî jî derneketin seferê. Wekî din, li bajarên Tirkîyê, yên ku Kurd lê dijî jî, meş û protestoyên girseyî li dar ketin. Li Edenê İzmirê, Manisayê û navçeyên wê Salihî jî esnafên Kurd dikanên xwe girtin. Dikan girtina esnafên Kurd ên Edenê 3 roj domand.

Li gelek bajarên jî grevên birçibûnê li dar ketin. Li navçeyên Diyarbekir Erxenî, ev cara yekemîn e ku esnaf dikanên xwe digirtin. Li Ewropa û li hemû dinyayê, Kurd bi yek dengê dewleta Tirk protesto dikin. Li gelek bajarên Ewropa, avahiyên dewleta Tirk ji aliya Kurdên dilsoz ve hatin texripkirin.

Avahiya wezîrên Koma Ewropa jî nêzîkî saetek hate îşxalkirin.

Li Almanya, bajarê Hamburgê jî, esnafên Kurd dikanên xwe girtin.

Weke tê ditîn gelê Kurd, li hemû cihên ku lê dijî, piştgiriya xwe ji gelê Şirnexê re nîşan dide û bi her celebê têkoşinê jî wan re dibe destek.



Banga YDK

Yekîtiya Dindarên Kurdistan bi belavokekê qetlîama Şirnexê protesto kir. Di belavoka xwe de bi kurtî wiha dibêje: "Îro li Kurdistanê imperyalîzm, li rojhilata navîn, bi destê hevkarên xwe, Tirkîyê û Îsraîl hemû mafên gelê bindest û misilmanan îhlal dikin û dikin bin piyên xwe. Li hember van kirinên imperyalîzmê dewlet û rêxistinên ji xwe re dibêjin em misilman in tu tiştêk nakin.

Misilmanên ku vî hedîsa Hazretî Muhamed zanin divê li ber zilmê serî rakin: "Meyla xwe nedin ser zaliman û alikariya wan nekin. Nexwe, dê agir we bişewitîne û cihê we, wê cehnem be."

Tîm: 'Dor a Nisêbînê ye'

Piştî qetlîama Şirnexê, li Nisêbînê, polîs û tîm, ji xelkê ku digirin re dibêjin: "Dora Nisêbînê ye, emê vî derê jî bi serê we de, hilweşînin, dê Nisêbînê bibê goristana we." Xuya ye dewlet, bi Şirnexê têr nebûye.

Li hemû derên ku gel dildariya têkoşinê dike û tirsê sedan salan çirandiyê, dewlet amedekariya qirkirinan dike. Nisêbînê jî, yek jî wan bajarên e, ku bi yek dengê piştgiriya têkoşinê dike. Ji ber vî ye ku dewlet, vî bajarê şêrîn, ji xwe re hedef bijartîye.

HAWAR

Dilbixwîn

Hawara azadiyê!

Ev çî dinya ye!

Cîhaneke fit û fireh, bê hejmar mirov tê de û li ser rûyê vî gerdûnê jiyana dibin. Lê... Jiyaneke bi derewan, ku tu caran cih û şûna mirinê danagire.

Ev çî dinya ye!

Cîhaneke bê dadgeh, bê dilovanî, bê mirovahiya ku di demekê de hinek kes bir ser de digriyan û berhembêz dikirin. Bi rastî şûna hakim û adilan vala maye. Her kes li gora tûjbûna şûrê di dest wî de lêdide, dikuje û bindestan di bin potînên xwe yên ku ji Nîromê Roma hinbûne, dipêçiqînin. Û guh nadin hawar, rîxan û qêrîna wan. Belê, eger mirovekî tenê di cîhanê de mirovhez û mafperwer hebûya, bê guman rewşa me Kurdan ne ev bû, lê çerxa dinyayê çewt dizivire.

Ev çî dinya ye!

Guh nade biryarên navneteweyî yên ku hemû welatên cîhanê îzme kirine.

Mixabin, Yekîtiya Navneteweyan jî kênîra Sistema Cîhanê ya Nû xistiye histûyê xwe û li pey tê kişandin. Bi wê kişandinê re, birîna gelên bindest kûr dibe, jan giran dibe û hey wax li min û rewşa van bindestan, ku kesek nemaye xwedî li wan derkeve.

Mixabin, Yekîtiya Navneteweyan jî kênîra Sistema Cîhanê ya Nû xistiye histûyê xwe û li pey tê kişandin. Bi wê kişandinê re, birîna gelên bindest kûr dibe, jan giran dibe û hey wax li min û rewşa van bindestan, ku kesek nemaye xwedî li wan derkeve.

Mirov şêr û mêt dimîne, diheyîre. Gelo, ji bo çî qêrîna me naçe guhên mirovahiye, eger mabe? Ji bo çî li ser canbaziya Meymûnekî Japonî rûpeleke dagirtî digel wêneyên wî dinivîsin û hawara 30 mîlyon însan davêjine paş guhên xwe? Ma ne mafê me ye em heya ku ji me tê nîfrînan li vî dinyayê binin? Belê em dikarin, kes nikare bibêje me, çima hûn wusa dikin; na! Ma ne bes e, ev çend sedsal in ku li ser piştê me, xwe li ser serê me kirin paşa û mîr..

Di 70'an de em çend kes bûn. Çavên me girtî bû, guhên me kerr bûn, piştê me xûz bû, em lal bûn... Û me nedizanî Kemalîzmê heya kîjan dereceyê em xistine bin bandorî û hikariya xwe, me nedizanî ji bo çî em Tirk in, Erebin.. Faris in, em di dinyayeke din de bûn. Wêneyên Kemal Efendî diwarên me dixemilandin, me li hember kulehê wî sed carî xwe xwar dikir.. Bi vî awayî me rojên mirinê di ser xwe re derbas kirin.

Lê hema niha, weke dewletekê em hereket dikin. Ji dewletekê bêhtir xebata me bi sistematîkî tê birêvebirin. Bi bangekê re, bi mîlyonan kes radibin serhildanê. Û cîhaneke wiha ku derewan zora xwe daye ser rastiyan di bin xwe dihejînin. Lê çavên cîhanê kor bûne, nabîne, naxwaze bibîne.

Tevî vî neheqîya dinyayê jî, wê di dilê wê de bibe hesret ku em biçin destên xwe li ber vegirin û parseyê bikin. Ev e temenê me derbasî 15 salan dibe. Me rojê tenê jî pars nekir, me tu caran ji kesekî re negot: Aman, em birçî bûn, me ji zikmakî ve hûn ji xwe re bav hilbijartine, tenê xwarinê bidin me..! Ji lewre hawara me ne ya bergerê ye, ne hawara parsê ye û ne jî ya destramûsandinê ye. Bila ji hemû kesan re were eşkere û zelal kirin ku, hawara me hawara azadî û serxwebûnê ye, hawara serhildana neteweyî ye, hawara roja rûmetê ye!

Li Bosna-Hersekê çi dibe?

Faik Bulut

'Sistema Sosyalîst' a li Ew-rûpaya Rojhilat pelîşî. Bi rastî, ev sîstem; navê wê sosyalîst e lê ew bi xwe kapî-talîst (sermayedar) bû, ji ber vê yekê pelîşî. Hem ji aliyê teorîk, hem jî, ji aliyê pratîk (karvanî) ve sistemeke çewt bû. Piştî pelîşîna vê sistema Ew-rûpaya Rojhilat, pelîşîna Federasyona Komarên Yu-goslavyayê jî dest pê kir. Dengiya biratî, wekhevî û dostaniyê xera bû. Bi vê yekê re qezenca ku Sosya-lîzm dabû gelan jî, ji holê rabû. Şovenîzma neteweya serdest dest pê kir. Di dawiyê de mafê tayinkirina çar-enûsiya gelan jî, ji holê winda bû.

Ji ber pêkneanîna afran-dina mirov û çanda Sosya-lîst, ew sîstema xweşik a ku jê re dibêjin sosyalîzm, hil-weşîya.

Çand, xwedî du rist (rol) ên bingehîn e. Rola yeke-mîn, nasnamaya kesanetiye;

ev rol ji xwenaskirina miro-van dest pê dika ta xwe nas-kirina ge'an pêl dide, rola duyemîn jî, navneteweyî-bûna çandê ye. Di

ve giha-
nekê
d e
çand ji
sînorên
neteweyî
derbas di-
be û ber bi
civakeke bê
çîn ve dibe
internasyonal.

Di vê civaka bihişt (cenet), ya bê çîn de neteweperestî tu-ne. Dijberî û têkoşînên ne-teweyî êdî li paş dimînin û pêşeroja hevîdar a mirova-hiyê dest pê dika.

Çanda li Ew-rûpaya Roj-hilat û Yugoslavya, bû se-demê xwenaskirina gelan û

neteweyan. Vê çandê nas-na-



Bosna-Hersek ji bo berwejdîyên welatên imperyalîst bû gola xwînê

me ya
neteweyan bi
pêş ve bir. Bes, ev çand di nav sînorên netewe-yî de ma û mirovên sosya-lîst nehatin afirandin.

Bingeha Yugoslavya ji xwe kapîtalîst bû, sergeha wê jî, ji ber dîtintengiya ne-teweperestiyê bi pêş neket. Di pratîkê de îdeolojiya Sir-pan di çerxa dewlet û hikû-metê de bû serdest.

Yugoslavya, demeke dirêj di kesanetiya Jozef Broz Tîto de yekîtiya xwe parast. Lê piştî mirina Tîto yekîti-ya Yugoslavya ya siyasî û dî-rokî ji holê rabû. Bi kiryarên kapîtalîst û pîjkirina im-peryalîzmê nakokiyên ne-teweyî zêde bûn.

Piştî hilweşîna Ew-rû-paya Rojhilat, dew-letên imperyalîst ên Rojava pozê xwe xis-tin nav Yugoslav-yayê.

Tiştê ku bala me dikşîne ew e ku li Yugoslavya her civakeke et-nîk pesteke milî li ser mînor-tiyên (hindikajiyên) di nav xwe de bi kar anî.

Li Yugoslavya û li Yekîtiya Sovyetê em hînî vê dersê bûn. Heta mirovên sosyalîst neyên afirandin û çanda sos-yalîst bi gelan neyê eciban-din, tevlihevkirina gelan û linavhevixistina civatên etnîk, di krîzeke herî piçûk de di-be sedemê lihevketin û na-kokiyên neteweyî.

Her çiqas Yugoslavya wek Îraq û Tirkiyeyê, çavê wê ne li bidestxistina welatên din

be û ne dagirker be jî, li ser gelên dinav sînorena xwe de pest û zordariyê pêk di-hanî.

Ji bo ku komarên di nav Yugoslavyayê de belav ne-bin, Sîrbên serdest, zilm û zordariyên pîrr dijwar li wan gelên din dikirin.

Almanyaya ku ji xwe re li pazarên nû digere û ji bo vê armanca xwe, pêşî dix-wazê nîjada Cermenan li dora xwe kom bike, bû se-bebê cenga hundirîn a Yu-goslavyayê.

Ji bo vê armanca xwe ya imperyalîst, Almaniya piştgi-riya Hirvatan kir û bû se-bebê destpêkirina cengê.

Ji ber vê yekê, Sîrbistan li dij siyaseta Almaniya ya "parçe bike û îdare bike" ra-bû.

Fransaya ku bi Almanyayê re di hemberiyê de ye, ji ber girêdanên xwe yê dîro-kî dixwaze alîkariya Sirpan bike. Ingilistan jî êdî siya-setên Amerîkî zehf dimeşî-ne.

Vêca helwesta Amerîka çi ye? Bi rastî, Amerîka hem alîgir hem jî nealîgirê muda-xelê ye.

Ku mudaxele bike, wê hêza xwe ya leşkerî, ji Ew-rû-pa re bide îspat kirin. Ew-rûpa, jî di warê leşkerî de dibêje "Ez jî heme" Amerî-ka naxwaze bikeve şer û toyê şer bi Ew-rûpa bide xwarin. Li aliyê din, Îsraila ku bi hikûmeta Sîrbîstanê re di têkiliyên xurt de ye û milîsên Sirpan perwerde di-ke, ji Amerîka dixwaze ku nekeve şer. Ji ber van nako-kiyan Amerîka jî mudaxele nake.

Tirkiye jî dixwaze bi ka-nala Makedonya û Bosna Hersekê ve hêza xwe xurt bike. Li hember kê? Hem li hember Amerîka û Ew-rûpa hem jî li hember dewletên Îslamî. Piştigiriya Arabistan, Îran û hemû dewletên îsla-mî jî bo Bosna-Hersekê tiş-teki balkêş e.

Bulgaristan jî, belavbûna Yugoslavya û îlankirina Serxwebûna Makedonyayê wek firsendekê dinirxîne û li pey siyaseteke çavîder (ya-yilmacı) e.

Bi vê mebestê, du kam-pên nû xwe didin diyarkirin. Kampa Tirkiyê, Bulgaris-tan, Albaniya, Makedonya, kampa Romanya, Sîrbistan û Yewnanistan.

GOTÎN



Yaşar Kaya

Şirnex şewitî

Di dîroka Kurdistanê de gelek serhil-dan hene. Lê belê dewleta Romî, berî ku serhildan li dar kevin, bi dek û dolaba serhildanan pelîşandine û gelek qirkirinan pêk anîne. Qetîfama Şirnexê jî, yek ji wan qirkirinan e. 70 sal e kîjan hikûmet hatibe serî, bi tirs û xof, bi kuş-tin û qirkirinan, xwestine Kurdan di bin destê xwe de bigirin, wan bikin kole. Kî serî hildabe, an kuştine an jî, ji welatê wî dûr kirine, rojekî negotine, ku em mafên Kurdan bidin. Di dinê de, tu dewlet, tu hikûmet, heta dawiyê gelê xwe bîndest nake. Lê Roma reş, ev çend sed sal in ku Kurdan bi dek û do-laban dixapîne.

Şirnex, destpêka qirkirina Kurdan e. Çavê wan lê ye, gelek cihan bikin wek Şirnexê. Süleyman Demirel, mîna xwînxwaran nedigot, sê rojan piştigiriya min bikin, ez kevîr li ser kevîr nahêlim.

Süleyman, Süleymanê berê ye. De-ma ji Zincirbozanê derketibû, digot: "Ger ku ez ji bo xwe tiştek dixwazim, ez namerd im." Gelek hevalan digot, Süleyman bûye demokrat. Ev bû çend car, ku dema leşker tîn, li ber xwe na-de û şebqa xwe hildide û diçe. Ev tay-

betiyek "İttihat Terakî" yê ye. Li aliyê din jî, Erdal İnönü heye. Van herduyan îro destê xwe dane hev û ji bo tunekirina doza Kurd û Kurdistan li ser kar in. Ev rê, riyake tarî ye, ev kuçe, kuçeyet girtî ye, kor e. Pîspor û zanayên Süley-man, jê re dibêjin: "Me li Dêrsimê, li A-girî, li Sasonê, li Geliyê Zilan, serhil-danên Kurdan, bi top û teyaran belav kir, ji kuştinê pê ve çare nîne." Lê nafi-kin, ku Kurd, bi kuştinê naqedin, lê roj bi roj zêde bûn. Hemû dinya zane, ku Kurd, ne Kurdên berê ne, Kurdistan jî,

Gelê Kurd, di doza mafxwestina xwe de mir-inê heq nekiriye. Riya jiyane mirin nîn e. Li tu derê dinyayê, tu dewlet, ji bo kuştina gel, li dû dek û dolaban nagere, ji xeynî Tirkiyê.

ne Kurdistanê berê ye. Pêşiyê Kurdan xweş gotine: "Stûna zilmê çiqas qalind be, ewqas zû dişkê." Dawiya zilmê tû-ne. Şirnex şewitandin. Jin û zarok, kal û pîr, ketine rê û ji Şirnexê direvin. Em bangî dinê dikin, bila bînê ve zilma han bibînin. Zilma Romê nayê veşartin. Belê ji destê me tiştek tê, ew jî ev e ku em van zaliman bi dinê bidin nasîn. Şirnex şewitî, belê emê Şirnexê ji nû ve ava bikin. Emê Şirnexa Azad, bê kul û derd ava bikin. Êdî tu çara me nîn e. Gelê Kurd, gelek mirin û mayîne dîtîye.

Gelek mebûsên Kurd hene ku di nav partiyên ji xeynî HEPê de ne. Ew li wan partiyên çi dikin?, Dengê yekî ji wan, dernakeve. Gelo ew Kurd nîn in? Ên ku di nav DYPê, SHPê û ANAPê de ne, dê dîrok wan wek hevalên xwînx-waran binivîsîne. Qirkirina gelê Kurd, bê buha nîn e. Roj heye ku pîrsa vê xwînê ji gelekên bê pîrsîn, ew dem jî nêzik e.

Hikûmeta Demirel û İnönü, bê tedar-rik hatin ser kar. Niha jî wek peyayên saziya Ewlekariya Neteweyî ne 'MGK' û bi fermana wan, dixwazin Kurdan qir bikin. Em ji dinê re dibêjin, ev şer sî (30) sal dom nake. Ji bo biratiya Kurd û Tirkan çare heye. Ger ku mafên Kur-dan bîn nasîn, gelê Tirk xwediyê çi mafan be, bê kêmasî ew ji Kurdan re jî bîn dayîn, dê ev xwîn bisekine. Divê bi diyalog û peymanan, bingehên vê bi-ratiyê bîn avêtin. Em ji zû de ye vê bi-ratiyê dixwazin. Çare tune, xwîn rijan-din çare nîn e, şer çare nîn e. Ev 70 sal in kesî tiştek nedaye Kurdan. Gelê Kurd, di doza mafxwestina xwe de mi-rinê heq nekiriye. Riya jiyane mirin nîn e. Li tu derê dinyayê, tu dewlet, ji bo kuştina gel, li dû dek û dolaban nage-re, ji xeynî Tirkiyê. Ev eybek giran e, kes nikare xwe ji vê eybê bişo. Gelê Kurd rabûye ser piyan. Gelê Kurd, ber bi banga serxwebûnê ve dimeşe. Kuş-tin çare nîn e. Gelê Kurd zane ku ev car an jiyane an jî mirin e. Belê wê mirin ji bo neyaran be, jiyane jî ji bo gelê Kurd e. Bila bijî gelê Kurd. Berbang nêzik e, vaye ronahî derdikeve.

Hevpeyvîn bi serokê HEP' a Îzmîrê Hikmet Fidan re

'Gelê Kurd nema bi çîrokan dikeve xewê'

Di hilbijartina mebusîyê de we ji namzetiya xwe li Îzmîrê danî. Belê bûn serfiraz nebûn, gelo seba çi we qezenç nekir?

Ev cara pêşin e ku ceribandinek wisa li metropolê afirî. Bi rastî tu haya min ji namzetiye tune bû. Gelê me ez layiqî namzetiye dîtîm û ev qirara gel bû. Zêdeyî 30 hezar ray min stand. Belê di demek kurt de em ketin hilbijartinê, me texmîn dikir ku teqrîba 70 hezar ray em bistînin. Belê gelek ji Kurdên me hê nehatine nivîsandin. Ji vê yekê jî gelek rayê me neketin sindoqan. Bes, di hilbijartina mebusîyê de me Îzmîrê kiribû Kurdistan.

Qirar hate standin ku HEP li bajarê metropolê têkeve hilbijartinan, çi haziriyên we hene?

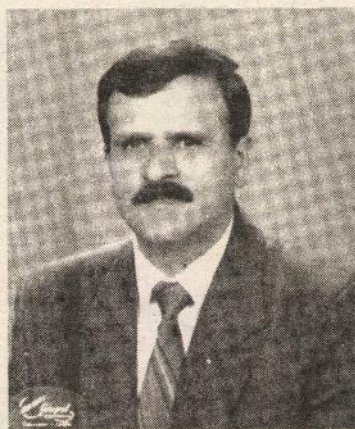
Belê rast e, ji bo hilbijartinên belediyê qirar hate standin. Îro em ji bo hilbijartinê dixebitin, kar û xebata xwe dikin. Ji xeletî û kêmasiyên berê jî tecrûban distînin. Yek jê Kurdê ku li kutukan nehatibin nivîsandin an ku kitim bin, em wan dinivîsin û îqametgehên wan çêdikin.

Niha hilbijartin li Gazie-

mir, Çili, Balçova û Narlıdere heye. Li Gaziemir hezar ray hene ji van heke Dêrsimî û Sêrtî rayên xwe bidin me, emê di vir de serfiraz bibin. Ez texmîn dikim ku emê 8-9 hezar ray bistînin.

Namzetên we, ji vêga ve kifs in?

Ez îro navan nadim. Ya rastî jî, kesê ku bi kêrî gelê



Hikmet Fidan

xwe werin li qedr û qîmetên gelê xwe bibin xwedî, bi rûmet bin û welatparêziya xwe pêk bînin ewê bibin namzet, cardin jî, biryar biryara gel e. Li Narlıdere, Çili û Gaziemir jî ez bawer im ku em serfiraz bibin lewra gelê me li van deran pirr e û edî xwe nas dike, baweriya wî bi partiyên burjuwaziye jî nema ye. Karê wan partiyên din ew e ku neyartiyê têxin nav

Kurd û Tirkan. Dibêjin keçê xwe nedin Kurdan, ji Kurdan jinan neynin, tiştan nefroşine wan û hwd. Şerekî psîkolojîk û aborî li hemberî Kurdan dimeşînin. Li Îzmîrê, ji 12'ê Îlonê ve polîsê, bi rêxistin bûne, dixwazin ku riyên demokratîk gişt bixitimînin. Çepê Tirkan tu têkoşîna bi rêxistin neafirandiyê ku gelê Tirk jê zirav bistîne.

Gelê Kurd edî natirse. Li hêna tirsê di dilê gelê Tirk de hilneweşiyaye. Divê rêxistinê Tirk, ji bo şikandina vê tirsê jî gelê Tirk re pêşengî bikin û nehêlin dijî bikeve navbera gelê Kurd û Tirk. Divê edî gelê Tirk jî, qetlîam û neheqiyên li Kurdistanê bê tirs protesto bike û li dij hovîtiya dewletê serî hilîne.

Îro, pirsgirêka ferz bi we çi ye?

Berî çend rojan min rojnamevanên Tirk re jî got, serokê vê dozê heye, Enî û Artêş ava kiriye. Îro ew xwediyê dozê ne. Bila dewlet bi xwediyê dozê re li ser masê rûnê û vê pirsgirêkê hal bike. Dewlet jî zane û herkes jî zane ku serokê vê dozê kî ye û xwediyê vê dozê kî ye. Rojnamevanê burjuwazî ez kirim manşet ku, Hikmet Fidan dibêje, bila dewlet bi PKK'ê re li ser masê rûnê, ez cardin dibêjim ev ne karê HEP'ê ye. HEP partiyeke demokratîk e. HEP û PKK ji hevdu cuda ne, belê HEP naxwaze ku ne xwîna gelê Kurd û ne jî xwîna gelê Tirk were rijandin.

Belê dewlet dibê ezê bi qetlîamê vê dozê vemirînim, ez jî dibêjim dewlet bi qetlîamê vê dozê nikare vemirîne. Divê bê qebûlîkirin ku îro li Kurdistanê têkoşîneke neteweyî heye, serok û rêberê wê dozê hene, gelê Kurd jî ne yê berê ye, bi fen û fûtan nema têye xapandin, bi çîroka nema dikeve xewê, diwarê tirsê hilweşandiye. Bi rêxistin û bi bir û bawer bûye.

Hevpeyvîn: Ş. Arjen



Kûçikên dest bi xwîn

Mebûsên HEP'ê li meclîsê cardin bûn hedefa êrîşên mebusên nijadperest. weke tê zanin, demek berê hikûmetê, ji bo guherandina qanûna cezayî, qanûnek nû amade kiribû û ji meclîse derbas kiribû. Belê ev qanûn ji serokkomar Turgut Özal cardin dageriyabû meclîsê. Hin mebusên DYPê jî vê qanûnê ne xweş bûn û dixwestin "tewanbarên terorê" li derveyî vê qanûnê bihêlin. Li ser vê bûyerê di nav hikûmetê de dubendî çebû û ev qanûn paş ve hat standin. Di şirovekirina vê qanûnê de, axaftina dawî yê Mahmut Alınak bû. Alınak derket kursî, rexneyên xwe ji hikûmetê re gotin.

Alınak di axaftina xwe de, ji bo hikûmetê got "Hekûmeta Serleşkeriya Artêşa Tirk". Li ser vê gotinê mebusên ANAP û DYPê, êrîşê Alınak kirin û xwestin wî ji kursî binin xwarê. Serokê Meclîsê jî, ji Alınak daxwaza paşvestandina vê gotinê xwest. Lê Alınak vê gotina xwe parast û paşve nestand. Ew mebusên nijadperest wek gurên har bi ser Alınak ve çûn û xwestin ku lêxin. Mebusên HEPê jî, ber bi kursî ve çûn û hevalên xwe ji destê wan mebusên har filitandin. Di vê navê de, mebusê HEPê yê Mûşê Sırrı Sakık gotinek ji wan mebusan re got: "Kûçikên dest bi xwîn."

Belê tu gotin, weke vê, rewşa wan mebusên nijadperest diyar nedikir, ku ji axaftina mebusêkî re jî baristanî (tehemul) nîşan nadin.

Atoma Tirkiyê heye, tune ye?!

Televîzyona Fransîzî, Qanala 2'ê (qanala Sosyalîstên Fransa), di 20'ê Tebaxê de filmêkî belgedar nîşan da. Navê film bi fransîzî ev e: Dest trains, pas comine les autres (Trênin ne mîna trênên din). Filmê François de Gall û Bernard d'Abriçon e. Gava film nîşan dan jî nivîsandibû ku film ji aliyê Wezerata Tirk a Geştewaniyê (tûrîzm) ve hatiye amade kirin. Navê profesorekî Tirk, ji Zanîngeha Stenbolê jî wekî alîkar diyar kirin.

Gava ku leşker û balafirên Dewleta Tirk li gerîlayên ARGK û li gelê Kurd dide, Sosyalîstên Fransa pesnê Tirkiyê dan. Di wê rojê de, M. Berzanî û C. Telabanî bûbûn mevanên Serokê Fransa; F. Mitterrand, Wezîrên Karên Derve; Roland Dumas û Wezîrê Tendurustiyê (santê) û Çalakiyên mirovanî; Bernard Kouchner.

Tiştê ku bala mirov di vî filmî de kişand, ne pesinandina Tirkiya Kemalîst bû, lê hewaldana nûçekê bû jî. Nûçe ev bû: Bombên Tirkiyê yê atomîk hene, wekî dinê nayê gotin, ji ber ku "secret de défense" (sirriyeta parastina dewletê) ye! Ra (ta) niha, tu carî çêrê ne bûye ku bombên Dewleta Tirk ên atomîk hene. Tenê hatiye nas kirin ku li Rojhilata Navîn, ji Îsrailê pê ve tu dewletek ne xwediyê bombên atomîk in. Gelo ev nûçe ji bo çi ye? Ereban pê ditirsînin, Farisan pê ditirsînin, Grêkan pê ditirsînin...? Helbet, Kurd ne di hesabên wan de ne, lê Kurd çawa di hesabên wan de ne? Hesab ev e: Tirkiyê tim dewleteke alîgirê imperyalîzma Amerîkî û Fransîzî ye û tu carî Tirkiya Etatnation (Dewlet Ummet) bernadin û bi Kurdan nagirin, tevî ku "New World Ordre" a wan li dijî "Etatnation" e.

Welat - Fransa

Otobus jî di bin çavan de ne

Li Îzmîrê şofêrên otobusan, gav bi gav tên kontrol kirin. Lê ne tenê şofêr, otobusên wan jî ketine bin pesta dewletê. Otobusên ku di navbera Îzmîr û herêmên Kurdistanê de sefer dikin li her derê, tên sekinandin, kontrol kirin û ceza kirin. Polîs jî xwediyê firmayên Kurd re dibêjin! "Hûn militanên PKK'ê li otobusên xwe siwar dikin, hûn jî, ji PKK'ê re dixebitin"

Bi van hincetan, astengiyên mezin ji otobusên firmayên Kurd re derdixin.

Xebatkarê firma "Habur Ekspres", Erol Yağız, "Tunceli Seyhat" Nihat Aslan û xebatkarê "Siirt Petrol" Davut Çawuş û otobusên xwe niha gelek caran li astengî û pesta polîsan rast hatine.



Dewletê Hizb-î Kontra ava kir

Rojnameya "Zaman" rojnameyek paşverû û olperest e. Li aliyek bi şaxekî dewletê re di hin danûstandinan de ye, li aliyek jî weşanên xwe yê li dijî Kemalîzmê didomîne. Wekî din, li dijî têkoşîna neteweya Kurd, ji hin hêzên paşverû re rêberî dike. Rojnameya "Zaman" ev demeke, hin îtirafên endamekî MITê diweşîne. Li gor vî endamê MITê, hîmê hizbî Kontra ji alî dewletê ve hatiye danîn. Armanca vê rêxistina tarî jî, bi kuştina welatparêzan li ber têkoşîna neteweyî bergegirtin e. Ji devê endamekî MITê û di rojnameyek wiha olperest de, weşandina vê rastiyê girîng û balkêş e. Xuya ye ku li ser navê din, livbaziye wiha tarî, di nav hin rêxistinên olperest de jî, ne xweşî çêkiriye.

Projeya "GAP", ji bo sermayedarên Tirkîyê gepek mezin e, ku bikaribin daqurtînin, lê ku di qirika wan de bimîne, wê wan bixeniqîne û bikuje...

Di sala 1982 an de li zîndana Amedê faşîstê mezin Esat Oktay Yıldırım, dema ku êsîr di rojiya mirinê de bûn, ji Kemal Pîr re dibêje, "Kemal, ezê te daqurtînim." Şoreşgerê mezin û enternasyonalîst Kemal Pîr, li ser vê peyvê dikene û wiha bersiv dide: "Esat, ez masiyekî mezin im; dema ku tu bixwazî min daqurtîni, girîng e tu hişyar bî (dîqqat bike)... Masiyên mezin, dasiyên wan jî mezin in. Ji ber vê yekê tu nikarî min daqurtîni. Wê dasiyên min di qirika te de bimînin û te bixeniqînin."

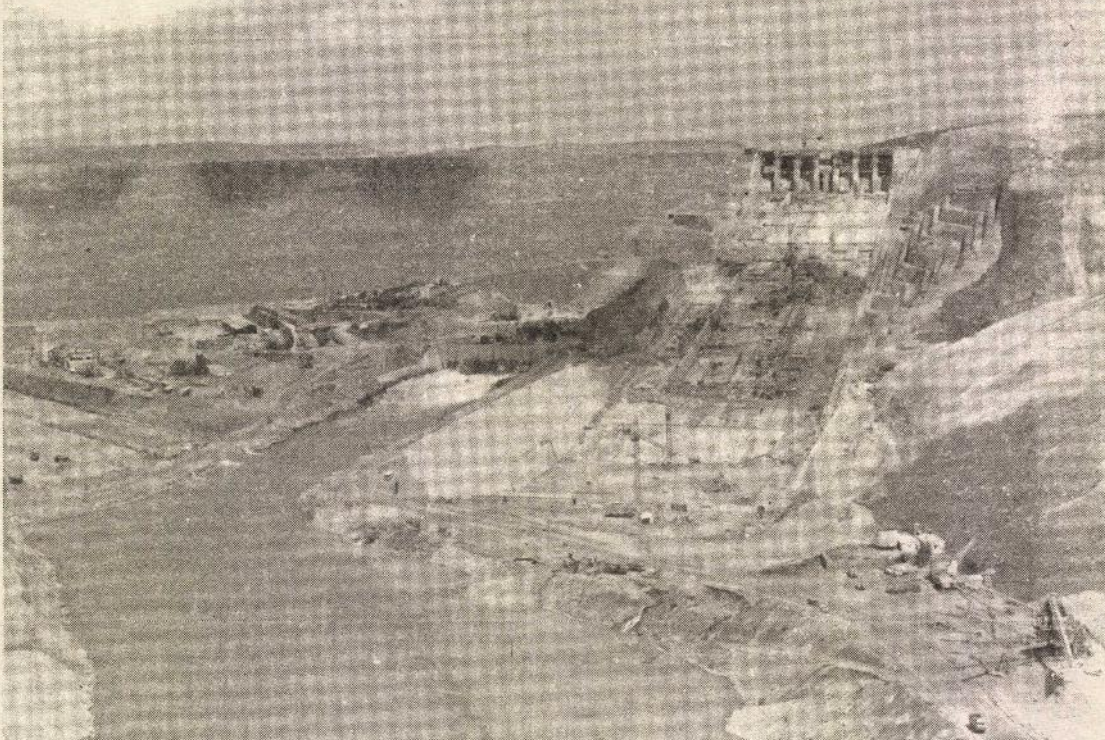
Zilamên mezin, peyvên mezin dikin û pirrayî jî peyvên wan pêk tên. Kemal Pîr jî şoreşgerê mezin bû, dizanibû peyvên, mezin bike. Bi rastî dema ku di dawîya rojiya mirinê de şehîd bû, peyva wî pêk hat. Şehîdbûna wî bû dasiyek mezin û di qirika Esat Oktay Yıldırım (şerleşker û berpirsiyarê zîndana Amedê) de ma. Esat ji zîndanê bazda çû bajarê Stenbolê û li wir jî bi gulleyên şoreşgeran hat kuştin...

Em dixwazin pirsê bînin ser "Projeya GAP" ê û pesnên dewleta Tirkî; van rojan ku tu kîjan rojnameya Tirkîkan vekî, tu dixwînî ku pesnê xwe didin. Bi ewqas derfetên (îmkanên) dewletê dimeşin ser têkoşîna gelê me, lê dîsa jî nikarin têkoşîna bisekinînin. Bes dixwazin hêviya xwe bi vê projeyê ve girêdin û bi vî çavî gel bitirsînin. Yekî ku dewleta Tirkî û rabûna gelê Kurd nas neke wê bêje qey bi rastî bi vê projeyê têkoşîna gelê Kurd wê bisekine. Lê em rewşa dewleta Tirkî jî û rabûna gelê xwe jî baş nas dikin û ji ber vê yekê em dibêjin ku ev proje wê bibe dasiyek mezin û di qirika dewleta Tirkî de bimîne.

DEWLETA TIRK PROJAYA "GAP" Ê JÎ BO ÇI AVA KIR?
Sedemên ava kirina projeya GAPê gelek in, lê se-

'GAP' AN GEP

Ş E R V A N



Eger têkoşîna neteweyî tunebûya, wê GAP jî dijmin re bibûya gepek ku bikaribe daqurtîne.

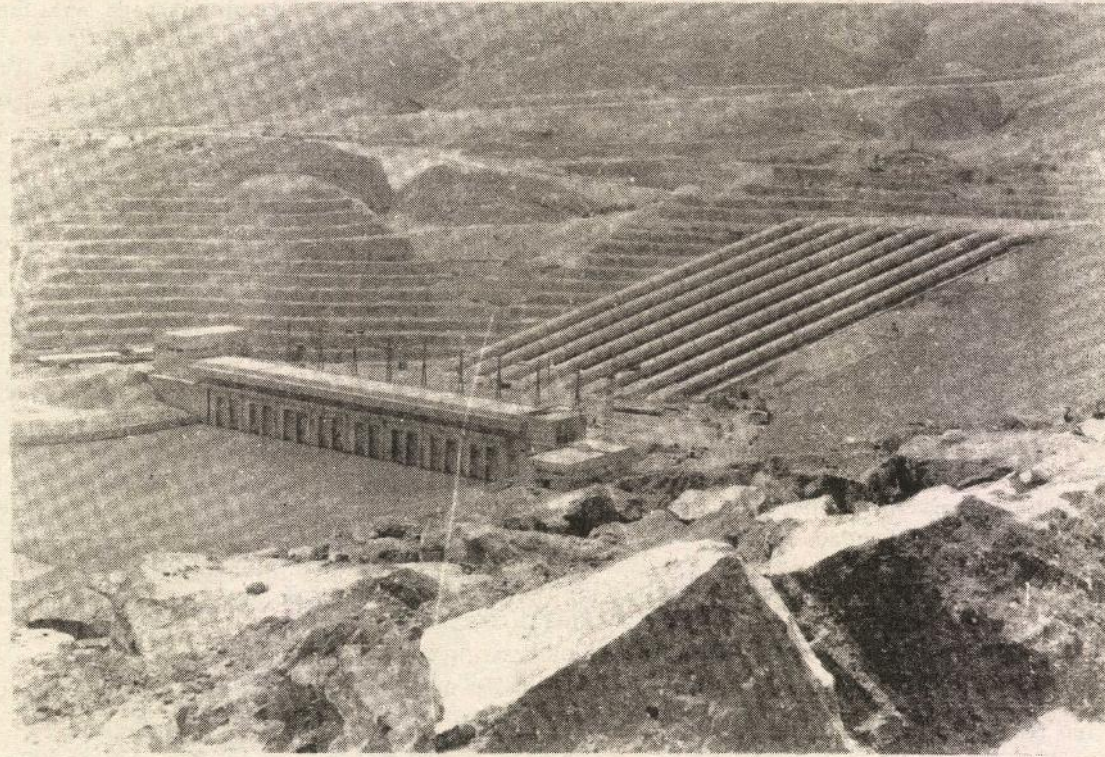
demâ tewra girîng mêtina xwîn û keda gelê me ye. Ev bi dehsalan e ku dewleta serdest sererd û binerdê welatê me talan dike dikişîne welatê xwe. Bi vê talankirinê welatê me roj bi roj xizan (feqîr) dibe. Li ser keda gelê me û dewlemendiya welatê me, sermayedariya Tirkî hem dewlemend dibe û hem jî welatê xwe ti je kargeh, pir, rê û avahî dike. Niha jî dixwaze bi vê projeyê çend tiştên ku li ser xaka me mane jî talan bike.

Sedemek din jî ev e ku bi vê projeyê dixwaze cînarên xwe (wek Sûrî û Iraqê) têxe bin destê xwe, avê li ser wan qut bike û wan bi xwe ve girê bide.

GELO "GAP", JÎ DEWLETA TIRK RE DÏBE GEP?

Îro lingên dewleta Tirkî jî hêla siyasî ve jî welatê me qut bûne. Di hêla siyasî de gelê me nema dewleta Tirkî nas dike. Îro otorîteya gerîla ketiye şûna otorîteya

dewleta neyar. Dewletek ku otorîteya siyasî, ji dest çû, nema dikare peyvên xwe bi kar bîne. Ji hêla din ve, ji aliyê aborî ve jî dewleta Tirkî li welatê me pirr ketiye. Hin petrol, komir û madenên me jî xwe re dikişîne. Hin cotgeh (çiftlik) xaka me jê re talan dikin he ne... Lê bi livbaziyan gerîla roj bi roj karkirina wan zehmet dibe. Di demek kurt de wê lingê dewleta Tirkî, yê aborî jî, jî welatê me qut bibe. Wê demeke



din dewlet bimîne bê ling. Yekî bê ling çiqasî dikare bimeşe?

Îro dewleta Tirkî bi zordestiya leşkeriya xwe li ser xaka me disekine û dixwaze serdestiya xwe bidomîne. Lê îro hem gel û hem jî gerîla bi têkoşîna rizgariya neteweyî ber bi serfiraziyê ve dimeşe. Ku ev têkoşîna tunebûya, wê GAP jî dijmin re bibûya gepek ku bikaribe daqurtîne. Lê pirr eşkere ye ku dewlet nema dikare gepên mezin daqurtîne û projeya GAP ê jî gelek mezin e.

ÇAVBIRÇÛBÛN DÏBE DAWIYA JÏYANÊ

Dewleta Tirkî bi çavek birçî êrişî ser dewlemendiyan xaka me dike. Çi tê ber destê wê, bi lepan dixwaze bavêje devê xwe. Ew li cem xwe wiha hesab dike ku bi avakirina projeya GAP ê, wê mirovên wê derdorê bibin xwediyê kar û bi vê sedemê, ji têkoşîna dîr kevin. Ango gepên tewra biçûk bide mirovên wir û gepên tewra mezin bavêje devê xwe.

Lê wek ku me di serî de jî got, gelê me vê leyistokê baş dinase. Îro gelê Kurd xwedî rêber û xwedî têkoşîna e. Kes nikare weke berê, vî gelê hişyarbûyî bixapîne. Dijmin jî xwe re dibêje: "Hin ku PKK gel tev rane-kiriye ser ligan, ez çend hestiyar bavêjim ber çend nokeran û bi vê gel bitemîrînin û goştên sor ez bixwim." Bi rastî ev çav nebarbûn û çav birçûbûn e. Bi sedsalan xaka me û keda gelê me mêtin, êdî bes e. Gelê me nema dixwaze ku neyar keda wî û xwîna wî bimije. Gelê me jî wek gelên cihanê dixwaze dewlemendiyan xaka xwe ji bo avakirina welatê xwe bi kar bîne. Û bikaranîna vê mafê gelê me, yê tewra girîng e.

Gotina me ya dawî ev e ku pêşveçûna şerê rizgariya neteweyî, wê projeya GAP ê wek peyva Kemal Pîr bibe dasiyek mezin û di qirika dijmin de bimîne.

Dijmin êdî har bûyê û qirika wî ziwa bûye, daqurtandina gepên mezin wiha ne hêsan e. Ev gepa dewlemendiya xaka me, dê wê bixeniqîne.



Bi şaşî, ku kevirekî pîsik tasek zêrîn
bişkîne, biha nabe pê, ew kevir, nabit
erzan tasa zêrîn.

Osman Sebrî

Hertiştî li şon xwe hişt netiştî

Du'avyeke Kurdan heye, dibêje: "Xwedê zarokekî baş bide min da ku malê min ji min mirat nemîne". Tiştê 'ecêb ew e ku ev gotina hanê ne bûye guhar û ne ketiye guhên me. Derdê eziyê yê giran di laşê me hemûyan de geriyaye. Dibêjin; rojekê Atatürk ji peyaki xwe re dibêje "Ka derbasî nav Kurdan be û ji bo min hîn bibe hele ka kî serokê wan e?" Peya darê, çû nav Kurdan, ji vî pirsî, ji wî pirsî ka kî serokê Kurdan e, herkesî got: "Ez". Peyayê Atatürk vejeriya û jê re got: "Hema hemû serok in", Atatürk kenîya û got: "Hema kok tirsî wan nîne, baş razên."

Xwedê bihêle malbateke Kurd li Parîsê hebû, sih û du serokên wê hebûn, yanê sih û du natiştên wê hebûn. Ji partiyên Kurdan tevan du partî.....ne ketibûne: yekê ne dixwest li ber xatirê Fransa keve; a dinê digot "çima PKK heye, ez

na kevîmê".

Menstîtuyêke Murdî ya Parîsê heye, Xwedê ji berpirsiyarên wê yê pîşîn û ji malbatên wan razî be, Kurdan tê de baz didan, dixwendin, civîn çêdikin, dikirin, li hev rûdiniştin, Menstîtu vingving diçû. Gava mesela nûnertîkirina Kurdan giştî li xwe girtin, Menstîtu fangfang çû.

Kurdnenaseke me li Parîsê heye, Xwedê destê xwe di ser wê re bigre; weke tuxtorê jênêralîst bi derdên Kurdan giştî dizane; ji kurdi pê ve zimanên dinê tevan dizane. Sazbendekî me yê rîdirêj î xulî kirî jî heye, ji

hunermendên Kurd ên ku mirî Mihemed Şêxo jê derxîne ji ber ku yê sazband soz da bû ku bête şeva alîkariya zarokên Mihemed Şêxo (10 Gulanê 1989), lê bextê xwe reş kir û nehat tevan hez dike, lê ji hunermendên hemdemên xwe yekî baş nabîne. (Rojname, hejmar û binêrin)

Diznivîskarekî me heye, Xwedê temenê wî li Swêdê dirêj bike û li wir bihêle, pêmayên wî rast li muzeya Stockholmê werin hilanîn, bawer kiriye ku eger sibe Kurdistan jî çêbû, wê dişa pirtûkên Kurdî li Swêdê werine çap kirin!



'Kurd miletekî Hind-Ewrûpî ye'

Qilaqîla germa havîne, rê û kolanên Parîsê dişewitîne. Gavan û Sekso ji Swêdê hatine, destên xwe xistine destên hev yavaş yavaş di derincikên Menstîtuyê re hildikşin. Lingên wan dikevîne diwana Axê. Li dora Axê dusê rojnamevan rûniştî ne. Maxe çayê ji wan re tîne. Xwedênek di ser rojnamevanan re dere, yek tê. Rojnamevan di kin nakin nikarin nas bikin Kurd kî ne, çî millet e. Gavan û Sekso ji ên rojnamevan bêtir tûre (aciz) dibin, radibin Axê û Maxê û rojnamevana li jor dihêlin û dadikevin. Têna piştî xwe didine diwara Menstîtuyê. Gavan stranekê li ser xebat û koka miletê Kurd çê dike û dibêje, Sekso jî lê radigre:

"Kurd miletekî Hind-Ewrûpî ye"

Lo me çî kir, me çî kir
Me xulî li serê xwe kir
Ma ne şerm û fedî ye
Axê me nizane Kurd çî ye
Maxê jî dev qîç kiriye
Çend gotinan em ê bêjin
Em ne dîn in, ne gêj in

Hişê me li serê me ye
Her tişt l' ber çavê me ye
Kurd miletekî niv Hindî ye
Nivê dinê jî tam Ewrûpî ye
Axê me rû sor û sipî ye
Çavşîn e, porzêrî ye
Binêrin eger ne Ewrûpî ye
Maxê jî yekî qemer û reşik
Çav beloqî, por dûzik
Tam wekî Hindiya zerik
Ger hûn dibên: Kurd kî ne?
Kurd miletekî Hind-Ewrûpî ne
Şer bikin hember nebênamûsiyê
Werin em piştî xwe bidin menstîtuyê
Navê we dengbêj û nivîskar e
Qîmeta we nebe pênc pare
Bê tembûr û saz û şayî
Kî zane Kurd Hind-Ewrûpayî?
Kesên nivîskar û sazband
Pêşîn ew bibin Namûsbend
Lo me çî kir, me çî kir
Bi pîrî me rûyê xwe reş kir.

D.R.

TÎR

Musa Anter



Şirnex

Berî niha şêst sal berê, min li Mêrdînê dixwend. Wê çaxê xelkê bi dizî ji hev re digotin, "Kuro ji Şirnexê mala Axayê sor hikûmetê gişt anîne û li ba Hopa Rişimlê kuştine."

Wek niha ez zanim, wê çaxê jî, ji bo kuştina Şirnexiyan tevzînok dihatin serê min. Lê ma minê çî bikira, ez zarok bûm.

Îcar, yanê niha ez mezin bûme, ma ji bo kuştina Şirnexiyan ez karim çî bikim?

Disan jî, tevzînok û qehir para min e.

Ez yeqîn dikim, ev şehîdên Şirnexê niha jî, neviyên wan şehîdên berê ne.

Xwezî ez jî, ji wan şehîdan yek bûma. Ma gelo ew Şehîdên Şirnexê kêmi şehîdên Uhûd û Kербelayê ne.

Na ez yeqîn nakim.

Tê xuya kirin ku Şirnex bûye ala Kurdistanê bi şeref. Ji wê alê, xwezî ez piçîkek paçik bûma.

Şirnexî, ji zaliman re dibêjin "hûn ji bavê xwe ve bê minet in. Ma hûnê bi kuştinê me bitirsînin?"

De ka binêrin û guh bidin. Şairê me yê millî, bê çî dibêje:

"Sonda me mirin e.

Di rîya te de welat.

Kefen, kirasê me

ye

Mirin, Xeml û xe-

lat"

Ma îro, ya

Şirnexiyan ne ev e, çî

ye?

Yekî celat hişê wî hatiye serê wî û wiha dibêje.

"Ya rebî ev çî îş e

Em her ro wan dikujin

ew pîr dibin.

Lê ma em

Roj bi roj kêr dibin."

Cellado weki ku dibêjî.

Qanûnên îlahî û yê tebiyetê (Xwezayê) tim hevalê qencî û heqiyê ne. Ma wê çawa Xwedê bizrê celladan pîr bike.

Berî niha bi Şêst salî wextê Tirkan Şirnex dan ber gullan nifûsa Şirnexê pêncsed nefis bûn. Îro bû ne sêzdeh hezar. Lê ez yeqîn dikim, ev zalimên ku Şirnexê şehîd kirin, îro nefis ji wan qeliyane.

Divê mirov wê qenc zanibe, tim insanê bi heq berê wî li xêrê ye.

Ez yeqîn dikim îro ew xatûnên pak ên Kurdan ku zarokên wan li ber hembêzên wan in û ji ber zilmê bi çolê ketine, ewê pîr bibin, lê zalimên Şirnexê qumandar, tim û polisên çepal wê kurdûnde herin.

Ev kurdûndetî ji aliyê xwedê ve, ji niha ve xuya ye.

Ez dibim kefilê Süleyman Demirel û Erdal İnönü, ez sond dixwim, ê bi qesem wê malên wan bi xelkê bimîne.

Kêfa Özal neynin Welat bixwînin



Turgut Özal dibêje: "Ji xwe kurdî hatiye ji bîr kirin. De bila hema zimanê kurdî serbest be û rojnameyên kurdî derkevin, çawa be kes naxwîne." Em jî dibêjin: "Kêfa Özal neynin, Welat bixwînin"

Modela Îsraîl

Bi banga Turgut Özal, MGK (Saziya Ewlekariya Neteweyî) û heyeta wezîran, li Diyarbekir, di avahiyek leşkerî de civiyan. Turgut Özal, bi vê banga xwe, xweste hem hikûmetê mat bike, hem jî, prestîja xwe zêde bike.

Hin kes hêviya biryarek reformê jî, dikirin. Belê çawa ku di daxuyaniya piştî civînê de jî diyar bû, dewlet ne li dû çareserkirina pirsê ye, lê, li dû qirkirin û tunekirina gelê Kurd e.

Ev civîn, bi biryara domandina terora dewletê û berfirehkirina vê terore qediya. Çawa ku ji gotinên Demirel tê fêmkirin, wê jî îro pê ve, dilsoz û berpirsiyarên têkoşînê, li ku dibin bila bibin, dê li wê bîn îmha kirin.

Ev metoda han ne nû ye. Li hember gelek têkoşînên neteweyî û çîni hatiye meşandin. Mînaka dawî û ya herî hov jî, kirinên Îsraîl in, ku li dijî rêxistinên Filîstînî dimeşand. Belê Îsraîl nikaribû bi van sûtkaştan vê têkoşînê rawestîne. Li tu derê dinê jî, bi van kirinan encam (sonuç) nehatiye standin. Dewleta Tirkîyê, li dû qirkirina ye, ala ku Îsraîl daniye, niha dewleta Tirk hildigire.

Demirel di daxuyaniya çapemeniyê de jî, tehdîtkirina gelê Kurd ji bîr nekir. Demirel mesajekî pirr vekirî da. Di vê mesajê de, ji gelê herêmê re wiha got: "Ya hûnê dev ji doza xwe ber din an jî hûnê bîn kuştin."

Bi vê civînê jî, baş diyar bû, ku ev hikûmet, hikûmeta serleşkeriya Artêşa Tirk e û li dijî wan nikare tu biryar bistîne.

Em di welatê xwe de koçber in

Kurd, dîsa di welatê xwe de, li ser riya koçberê (sirgûnê) ne. Di dîroka dinyayê de, tu millet mîna Kurdan, li ser axa xwe ewqas mihacirî nekişandiye.

Dijmin bi vê qirkirina xwe ya dawîn, Şirnexê vala

kir. Gelê Şirnexê, dev ji mal û milkên xwe ber dan û derketin rê. Belê di vê koçberê de teslîmîyet nîn e. Ew, bi vê tevgera xwe, protestoyek li dar dixin. Niha di qûntara Cûdî de ne û ji çiyayên welatê xwe

pêştîr, ji xwe re tu war nas nakin.

Dewlet bi bernameya tunekirina Serhildana Kurdistan, bajar, navçe û gundên herêmê, bi tank, top û balefiran hildiweşîne. Ev lîstika dewletê xwe bi

êrişên Kerboran (Dargeçit) û Çelê (çukurca) eşkere kir. Lewra li gor wan hilweşandina Şirnexê, bi êrişa gerîla dest pê kiribû. Lê dewlet, di eynî şevê de, qirkirinek li Kerboran û Çelê jî, pêk anî. Li van herdu navçeyan jî, kevir li ser kevir nehişt. Ji zarokên 12 salî heta pîrên 70 salî herkesî girtin û li tabûran kom kirin. Ev jî nîşan dide ku ev kirinên dewletê, li gor programek tîn meşandin.

Dewlet li gor programek tunekirinê, li Kurdistanê qetlîamek dimeşîne. Di yek şevêkî de, li Şirnex, Kerboran û Çelê, kevir li ser kevir nehiştin. Bi dehan mirovên Kurd hatin kuştin, bi sedan jî girtî ne. Qirkirinek mîna yê Şirnexê li Kerboran û Çelê jî pêk anîn. Li van herdu navçeyan, zarokên 12 salî jî, ji malan ber hev kirin û li qampan civandin, mal û dikanên wan, bi top û tankan hilweşandin. Îro, ji van navçeyan nûçe nayê standin.

Piştî qirkirina Şirnexê, ku PKK bi daxuyaniyek got me êrişê Şirnexê nekiriye, dest û piyên berpirsiyarên dewletê li hev siwar bûn. Ji wê rojê ve, bi demogojî û derewan, dixwazin vê qirkirinê meşrû nîşan bidin, lê roj bi roj, di wê xwîna ku rijandine de winda dibin. Êdî tu kes, bi derewên wan naxape. Rojnamevanên fermî jî, hêstirên tîmşehî dibarînin ser Şirnexê, belê bi demogojiyên xwe dixwazin ser vê bûyerê binixêmin û tewana (sucê) dewletê sivik bikin.

Gelê Şirnexê, bajarên xwe vala kirin, mal û milkên xwe şemirandin (terikandin) û berê xwe dan çiyayê Cûdî. Îro di Şirnexê de, ji cerdevan, leşker û polîsan pê ve tu kes nîn e. Gelê Şirnexê bi yek dengê biryara derketinê da û niha di qûntara Cûdî de, şerê hebûn û tunebûna xwe dike.



Generalê tugaya Şirnexê Metin Sayar

'Hilweşînî van xaniyan'

Rojnameya Özgür Gündem, binê qetlîama Şirnexê dikole. Nûçevanên Gündemê ev bûyer bi belge û bandan dan ronahîkirin, qeyda bandê di arşîva Gündemê de ye.

Gotinên vi kumandari bi temami îspat dike ku dewletê li Şirnex provakasyon kiriye.

Kumandarê Tuğayê, di dema bûyera Şirnexê de, bi devekî pis û bi sixêr dîstexile. Dijminatîya Şirnexiyan dike û emir dide leşkerên xwe ku bajar hilweşînin, kevir li ser kevir nehêlin.

Roja qetlîamê, Tuğgeneralê kî û xezebê dibarand ser Şirnexê. Kî û xezeba xwe bi gotinên xwe ji diyar kir.

Di banda ku dengê wî tê de hatiye girtin de, dibêje: "Hilweşînin! nexweşxanê, mizgeftê, depoya avê û... xerakin, hilweşînin ku hûn bajar serûbin nekin heqê xwe ji we re helal nakim. Fişekên we bila nemînin, wan xelas bikin."

Endamê meclisa DYP'ê yê Şirnexê, Şahin Kadirhan dibêje "Birayekî vi kumandari (Tuğgeneral Metin Sayar) di şerê bi gerilayan re de, hatibû kuştin. Ji ber vê yekê Metin Sayar gotibû "Ku ez Şirnexê neynim xwarê tîtkin rûyê min."

Bi rastî ji daxwaza xwe anî cih. Lêgerinên Gündemê vê îspat dikin.

Qetlîamên plankirî û koçberî

Têkoşîna neteweyî û serxwebûnî ya bi pêşengiya Partiya Karerên Kurdistanê tê kirin û roj bi roj xurt dibe, pêl dide, û xwe digihîjîne hemû deveran; ne tenê ji bo dewleta Tirk, ji bo dewletên imperyalîst jî, dibe sebebê serêşî û sawên mezin.

Dewletên imperyalîst, nemaze Amerika, li ser PKK'ê disekine, plan û programan bi Tirkîyê re amade dike. Berzanî û Telabanî pi jî dike û ji wan dixwaze ku bi Tirkîyê re têki-

liyên xwe xurt bikin da ku dikaribin li hember PKK'ê bi ser kevin.

Qetlîama Şirnexê parçeyek ji planên dewletên imperyalîst û hezên paşverû ye. Amerika ji dewleta Tirk dixwaze qetlîamên wek Şirnexê li cihên din jî pêk bîne, ji bo ku gelê Kurd perîşan û koçber bibe, bitirse û ji PKK'ê sar bibe.

Li aliyê din Amerika dixwaze bi mebûsên HEP'ê re jî bikeve tekiliyê. Piştî Berzanî û Telabanî, niha jî dixwaze mebûsên HEP'ê bixapîne û bi xwe ve girê bide. Bi vî awayî hem wê xwe wek dostê Kurdan nîşan bide, hem jî planên

xwe yê qirêj, bi navê dostaniyê, dê bimeşîne.

Amerika dixwaze Kurdên Bakur jî wek ên Başûr koçber û şepirze bibin û xwe bavêjin hembêza imperyalîzmê, bi vî awaye wê karibe gelê Kurd ji têkoşîna çekdarî jî, dûr bixîne.

Wisa xuya dike ku mebûsên HEP'ê vê plana sînsî ya imperyalîzmê nabînin û ji vêga ve tîn xapandin, ji ber vê yekê mebûsên HEP'ê bi navê gelê Şirnexê bangî nizanim çend dewletan kirine ku gelê Şirnexê wek penaber qebûl bikin.

Her çiqas Şirnexî îro jî Şirnexê koçber bûbin jî, em hel-

westa Şirnexiyan wek protesto dinirxînin. Nexwe ne ku çavê wan li penaberiyê ye. Ne tenê Şirnexî, hemû gelê Kurd ê ku dizanin û di serwestiya têkoşîna azadiya Kurdistanê de ne, baş dizanin ku bi penaberiyê û xweavetina hembêza dewletên imperyalîst tu kes rizgar nabe.

Gelê Kurd ji bo axa xwe bi hezaran şehîd daye. û hemû hewldan û têkoşîna gelê Kurd ji bo welatekî azad û serbixwe ye. Ku armanca gelekî, welatekî serbixwe be, wê çawa çav ber de penaberî û koçberiyê. Tu hêz nikarin gelê Kurd ji axa wî biqetînin, ji ber ku ew bi axa xwe ve girêdayî ye, herdu wek canekî ne.

Tebax bû meha vejînê

(Navenda nûçeyan)

Ji destpêka meha Tebaxê û vir de, gel û gerîla bi yek dengê, rêkoşînê bilind kirin. Dewlet bi berna tunekirina gelê Kurd, bajar û gundên Kurdistanê hilweşandin, bi dehan kes bûn qurbana vî şerî bê qaîde. Dewlet vê berna tunekirine didomîne, belê bi tu awayî nagihîje armanca xwe. Lewra gerîla vê terora dewletê bê bersiv nahêle. Bûyerên heftiya derbasbûyî, peşveçûna şerê gerîla, bihêzbûn û xurtbûna wî, baş diyar dike. Ji ber vî ye ku dewlet, li cihê ku xwe li ber gerîla nagire, berê xwe dide xelkê sivil û bê çek.

21.8.1992: Gerîla girt ser navçeya Wanê, Çildêran (Çaldîran). Nêzîkî 100 gerîla saet li dora 20. 30 an de ketin Çildêranê. Li gor nûçeyan demek dirêj dengê çekan ji navçeyê qut nebû. Ji ber ceryan û telefonên Çaldîranê hatibûn birrîn di derbarê kuştî û birîndaran de nûçe neketin destê me. Wekî din li Elban (Başkale) jî, li gundên çortan û Mahmûtabad gerîla dest danî ser çekên Cerdevanan û hejmarek zêde cerdevan bê çek kirin. Gerîla ji gundê Mahmûtabadê 2 cerdevan bi xwe re dibe, lê dawî berdide.

Li ser rîya Qersê, gerîla rê girt û 3 erebeyên "YSE" şewitandin wekî din leşker çiyayê Tendurek bi topan bombe dîkin. Li Mazgirta Dersimê jî erebeyek "TEK"ê hat şewitandin.

Li Bismilê Sixurekî (muxbîrekî), bi navê xwe Muhittin Yalçın hate kuştin. Di vê heftiya dawî de, ev sixurê sîsiyan e, ku li Bismilê tê kuştin.

Li Midyadê Hizbî dewlet êrîşek bir ser xelkê û 2 yan birîndar kirin. Ji êrîşkeran jî yek ji alî xelkê ve hat linçkirin û mir yek jî bi birîndarî xwe avêt qereqola polîsan, ê din jî reviya. Polîs van êrîşkeran ji destê gel xelas dike û diparêze.

Di navbera Hezo (kozluk) û Batmanê de, gerîla rê digirin û 3 cerdevan bi xwe re dibin. Dawî ji gundê van cerdevanan re xeber dişînin da ku çekên xwedî deynin. Li ser vê hemû cerdevan ji bo çekdanîne diçin Hezoyê.

22.8.1992: Gerîla rîya navbera Şirnex û Qilaban (Uludere) nêzîkî 5 saetan girt û 6 cerdevan û 4 karmendên dewletê bi xwe re birin. Li Şêrwanê jî 3 cerdevan, ji aliyê gerîla ve hatin revandin.

Gerîla ji 30 cerdevanên Osyakê daxwaza devjêberdana cerdevantiyê kir. Li Nisêbînê jî, gerîla avêtin ser qereqolê û rokêtan lê dan. Di vê êrîşê de polisek birîndar bû û qereqol jî hilweşiya. Li Hekariyê gunde Mîçîç 2 zarok pêl mayîne kirin. Yek ji zarokan mir ê din jî birîndarê xedare. Li Bismilê jî cesedê sixurek hate dîtin.

23.8.1992: Gerîla li nevçeya Agirî Patnosê êrîşek xurt pêk anî. Gerîla saet li dora 22.00 an, de ji çend milan ve ketin navçeyê û avahiya emniyetê, avahiya serleşkeriyê, bankayek û avahiya miduriyeta perwerdekariyê, bi roket û çekên giran kutan. Ev şer heta 02.00 an



domand û gerîla ji herême vekîşyan. Piştî gerîla ji navçeyê derketin. hezên dewletê ji xelkê nêzîkî 45 kesî girtin. Di vê êrîşê de 4 leşker mirin 11 jî birîndar bûn. Li navçeya Ruha Hîlwanê jî, êrîşek wiha pêk hat. Saet li nêzîkî 22. 00 ande, qereqola cendermeyan û avahiya emniyetê bi gulle û roketên gerîla hatin kutan. Piştî êrîşê, ji gel nêzîkî 50 kes hatin girtin. Li gundekî Erdîşê cerdevanek hat kuştin, yek jî hat birîndarkirin, li gundekî Erdîşê



Kîna dilê keçikê dê bibe tohlildana heftsed salî.

(Bîngol) û Diyarbekir ji alî gerîla ve hat girtin. Gerîla polisek dil girt û şofêrek jî kuştin. Li navçeya Mêrdînê Masertê (Ömerli), jîpek leşkera ket kemîna gerîla, 2 yê wî xedar 4 leşker birîndar bûn.

24. 8. 1992: Serbazek (binbaşî) di helikopterê de, bi gulleyan gerîla mir. Ev serbaz pilotê helikopterê bû. Bûyer li nêzîkî Çepêkçûrê çebû.

Li Çelê (çukurca) 8 cerdevan bûn dilê gerîla. Li Şirnexê jî, qereqola Milli ji aliyê gerîla ve hat hilweşandin, 4 leşker hatin kuştin, 3 jî, birîndar bûn. Li mezrayek Hekarî komek leşker ket kemîna gerîla. 2 leşker mirin 12 jî birîndar bûn. Li Erdîşê 2 cerdevan ha-

tin kuştin. 27 cerdevan, ji navçeya Hezroyê ku çek danî bûn ji alî leşkeran ve hatin girtin.

25.8.1992: Rîya Licê û Diyarbekir, ji aliyê gerîla ve hat girtin, 10 leşkerên ku ji bo şer sewqî herême dikirin, ji otobosekî anîn xwarê û gullebaran kirin. Di vê êrîşê de 7 leşker hatin kuştin 3 jî birîndar bûn, 3 kes jî, ji aliyê gerîla ve hatin revandin. Di vê bûyerê de, ji ber ku leşkeran dianî herême otobosek jî hate şewitandin. Li navçeya Çepêkçûrê, Darahênê (Gencê) di nev gerîla û leşkeran de şer derket. Di vî şerî de 2 serbaz (astsubay û asteymenek) û 2 leşker hatin kuştin, 2 leşker jî birîndar bûn. Li gundê Nisêbînê, Girêbiya, erebeyek leşkerî ket kemîna gerîla. Di vî êrîşê de serbazek (astsubay), çawişek pispor (uzman çavuş) û 2 leşker hatin kuştin.

Li Sasonê, herêma Newala Giyana, gerîla rê digire, serbazek (yüzbaşî) dil digirin û erebeyên 'YSE' dişewitînin. Hizb-î dewlet li Batmanê welatparêzek kuşt. Gerîla bi ser şantiya şirketek girt û erebeyên şirketê şewitandin.

Li ser rîya Çepêkçûr û Erzeromê 7 leşker bûn dilê gerîla, 2 erebe ji hatin şewitandin.

26.8.1992: Li Kemaha Erzînganê (Erzîcanê) 4 leşker hatin kuştin, 3 jî birîndar bûn. 4 leşker li çiyayê Munzurê hatin kuştin, 3 jî birîndar bûn Trêneki, li hêla Bismilê hate şewitandin. Ev bûyer li nêzîkî gundê Sînanê çebû. Karîstana cixareyan a Bestê, li Bedlîsê hate şewitandin.

27.8.1992: Li navçeya Dilûk (Entab) Arabanê, li gundê Korhecî, di şerê nav leşker û gerîla de, 4 gerîla mirin. Li gundê Dara, ku girêdayê navenda Mêrdînê ye, endamekî Hizb-hi Kontra, hate daleqandin. Li Nisêbînê 2 endamên Hizb-î Kontra, bi navên xwe Şükrü Keskin û Süleyman Güler hatin kuştin.

Pîlot hate kuştin.

Li navçeya Çepêkçûrê (Bîngolê) Darahênê (Gencê), pilotê firoka leşkerî Oğuz Özkan (Binbaşî) roja 24.8.1992 di firoka xwe de, bi gulleya gerîla hat kuştin. Serbaz ji bo

operasyanê ji Diyarbekir ber bi Darahênê ve diçû. Berya vê êrîşê rojek, le herême di nav hêzên dewletê û gerîla de şer derketibû, di vî şerî de gerîla polisek revandibû

û yekî jî kuştibû. Dotira rojê jî, ev şer didome û firokên leşkerî ji bo bombebaranê bi ser gerîla ve diçin. Gerîla jî, gulle dibarînin ser van firokan û pilotê firokê birîndar dîkin, alîkarê pilot, firokê dibe. Bîngolê, lê belê serbaz nafilite.

Folklorê ma ra: yew yarî

Saw-maw

Rojan a yew rojêdo omnanî yo. Tînci hetanî ki ti zanî hadibî. Seya koyan deriyaybî (dakewtibî) Rojî taştare xwi ra pey verdabi ver bi êrî ra şîné. Dewi miyan di şematê qeçan (gedan, domanan) tê qelibiyabi. Yew rayan qîri-qîra dikan zî enê vengên rê enbazê kerdênê.

Xal Beko orxmedê xwi ser o, seyda bandê xwi di cemhatî rê lûlî puf kerdênê (cenaynê). Eno nabên di zî yew rêwî, yew cenêki qantiri wanaybî cor di hetê Hopi ra hameynê. Rêwî ki xwi nîzdîkê keydê Xal Bekoy kerd va:

-Silamû eleykûm!

Cemhatî va:

-Eleykûm silam!

Xal Bekoy Mîre şinas-

naynê. Rêwî Hopi ra bi. Xal Bekoy Mîrî ra va:

-Mîrê mi xeyr o! To cenêki xemilnaya qantiri wenaya sera benê?

Mîrî va:

-Kerwa Beko, xeyr o. Cenêki tikêkê nerehet a; şew nêrawkena, hewndê xwi di bêxebîr qalî kena, nêzano saw-maw (aswas) serkewto çiyô. Mi va, ez ja bera Ziyarda Bilqasimî ser. Ez vana ma eşmo ziyar ser o rawkî belku Ellatê'ala yew şîfa xeyrî bido.

Xal Bekoy va:

-Mîrê mi, ti cenêki biyari emşo ewta verdi, Kevoti (Kevoti ceney xal Beko ya.) beri û serê sibhay bê, eger aswasê ja mend, ti çi mi ra vanî se vaji.



Xal Beko senê ana va, Mîre, cenêki û cemhat heme tê reydi yew bilqî bi jîno guniyay, pêro hiwî ra quzulqurtî bi.

Mîrî ki cemhatî ra xatir warş şî, cemhatî Xal Bekoy ra va:

-Enkay lila Xal Beko 'eyb

nêbi to ana va.

Xal Beko cemhatî ro tadiya va:

-La şima çiqas delû yî, Mîre extiyar o, cenêki ciwan a, helbet cenêki şew aswas kena.

Xal Beko: Hembêl ra wo û çerçî bi. Çiqas dewi ay

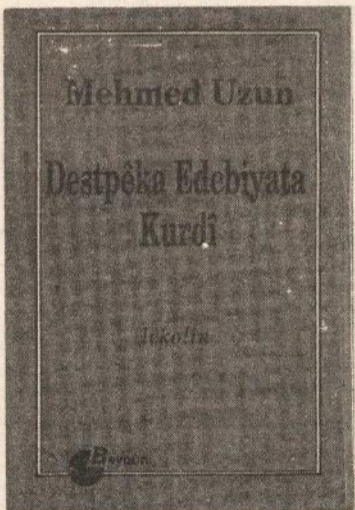
dormî bî hemînî yo şinas-naynê. Belawo ki zaf teriq-naynê, se bivatenê, çewerî qalandê jê ra xuwi nêkerdenê.

Himbêl-Hopi: Di dewê qezada Pîranî (Dicle) yî.

Arêkerdax:

Mihem Himbêlij

Destpêka edebiyata Kurdî



Pirtûka nivîskar Mehmet Uzun "Destpêka Edebiyata Kurdî" di nav weşanên Beybûnê de derket. Pirtûk bi zimanê kurdî hatiye nivîsandin.

Bi rastî Mehmet Uzun bi çavêkî rexnegirî û bi dîtineke zanistî li ser ziman û Edebiyata Kurdî sekiniye. Ji bo vê xebata xwe jî gelek çavkanî berhev kiriye û bi vî awayî jî lêkolîna wî kin, lê dewlemend e. Di pirtûkê de ziman û Edebiyata Kurdî û dîroka wî, di binê heşt sernavan de berhev bûye. Mehmet Uzun di destpêkê de pêşî li ser tîkiliyên ziman, edebiyat, rewşa Kurdistanê û jîna civakî disekine. Wiha dibêje Mehmet Uzun: "Gelek caran daxuyaniyên siyasî û edebiyat li hev nayên. Lê kesekî ku li ser Edebiyata Kurdî bisekine,

gerek e li ser rewşa siyasî û rewşa Kurdistanê jî bisekine. Ji ber ku li Kurdistanê weke her tiştî edebiyat û zimanê kurdî jî bi siyasî û jiyana civakî ve girê dayîye.

Ji ber van sedeman jî Mehmet Uzun pêşî bi kurtî li ser dîroka Kurdistanê disekine û paşê jî pêşneketa Edebiyata Kurdî bi şertên siyasî û rewşa Kurdistan ve girê dide. Û dibêje: "Edebiyata Kurdî tîkoşîna man û nemanê ye." Mehmet Uzun pêşî qala Edebiyata Kurdî ya klasîk û behsa helbestvanên ku di vê demê de (sal 1500 û 1800) di bin mîrekiya Cizîra Botan, Ardalana û Baban de jiyane dike. Wek Ehemmed Xanî, Elî Herîrî, Melayê Cizîrî Feqîyê Teyran, Nalî, Salim û hwd. Mehmet Uzun dibêje "Wê deme welat ê Kurdan hê tam perçe nebûbû û Edebiyata Kurdî a klasîk baş bi pêşve çûbû."

Mehmet Uzun li ser zaravên zimanê kurdî jî disekine û qala Edebiyata Kurdî ya devkî dike. Piştî pirtûkê tê ser Edebiyata Kurdî ya nivîskî. Edebiyata Kurdî ya nivîskî jî Mem û Zînê tîne heta edebiyata nûjen a kurdî.

Mehmet Uzun edebiyata nûjen di binê sê sernavan de dicivîne. Sedema vê jî wiha tîne ziman "Ji ber ku perçebûna

welêt dijwarî û zehmetiyên ku doraliyên ziman û Edebiyata Kurdî rapêçane hem rê li pêşketina ziman edebiyatê girtiye û hem jî rê li yekîtiya wan girtiye. Ji lewre edebiyata kurdî tu carî yekîtiya xwe ne aniye pê û li ser şopekê ne herikiye."

Di pirtûkê de Mehmet Uzun, di bin sernava "Edebiyata Kurdî li Kurdistanê Îran û Îraqê" li ser xebatên edebiyatê yên li Îraq, Îranê çêbûne disekine. Ji rojnameyan bigrin ta kovar û pirtûkan mînak bi mînak li ser wan û nivîskarên wan disekine. Ji xeynî vê jî di bin du sernavan de qala Edebiyata Kurdî ya Kurdistanê Bakur û Kurdên Yekîtiya Sovyetê dike. Di bin van sernavan de Edebiyata Kurdî jî sal 1900 heta vê rojê tîne. Ji rojnameya Kurdistan digire ta helbestvan Yılmaz Odabaşı, qala berhemên Kurdan yên edebî û nivîskaran dike.

Weke me li jor jî got bi rastî jî, ev lêkolîna Mehmet Uzun kin hatiye girtin lê ji aliyên çavkanîyê ve zêde dewlemend e. Ku hûn bixwazin di derbarê Edebiyata Kurdî de hin tiştan hîn bibin pêwîst e ku vî pirtûkê, ji destê xwe qet derneixin. Ji bo pêşketina Edebiyata Kurdî lêkolînên wisa dewlemend gerek e roj bi roj zêde bibin.

'Evîna Cemîlê'

Weşanên bi zimanê kurdî, ji derketina rojnameya Welat û vir ve roj bi roj zêde dibin. Nemaze di van du sê mehên dawî de pirtûkên çur be çur bi zimanê kurdî derdikevin piyasetê. Ev pirtûk bi pirranî helbest, lêkolîn û listikên tiyatroyê ne.

Nivîskarên Kurd di ber van xebatên xwe yên orijînal de, li ser wergerên hin pirtûkan jî xebatê dikin.

Berî demekê, yek ji van pirtûkan, ji hêla Nacî Kutlay ve hate wergerandin. Ev pirtûka bi navê xwe "Evîna Cemîlê", ya Cengiz Aytmatov e û eslê wê bi zimanê qirxizî hatiye nivîsandin.

Helbestvanê Fransîz ê navdar Louis Aragon, heyranîya xwe ji bo vî çîrokê tîne ziman û dibêje: "Ev çîrok, çîroka evîndariyê ya herî xweş e."

Louis Aragon ewçend di bin hîkariya (tesîra) "Evîna Cemîlê" de maye ku êdî berhemên nivîskarên herî navdar, rûmet û hêja-hiya xwe li ber çavê wî wîndî kirine.

Louis Aragon di pêşgotina ku ji bo "Evîna Cemîlê" nivîsandîye, wiha dibêje: "Romeo û Juliette, Paolo, Fransesco, Hernanî û Dona Sol ji wan hîç yekê ne li pêş çavên min bûn. Hemû li ber çavên min reş bûn, piştî ez "Evîna Cemîlê" û Daniyar hîn bûm."

Ev çîrok, çîroka evîne ya herî xweş e an na, em tiştê nîkarin bibêjin; vî şîroveyê jî xwendevanan re dihêlin, bes, bi rastî jî Evîna Cemîlê û Daniyar evîneke pîr xwezayî û ji dil e.

Cengiz Aytmatov

EVÎNA CEMÎLÊ



Wergêr: Nacî Kutlay

Wekî din, dîsa bi gotina Louis Aragon, di vî çîrokê de mirov gelek tişt di derheqê civaka Qirxizan û adetên wan hîn dibe.

Aytmatov, bi awayekî welê xweşik tesvîra çiya, deşt, newal û zeviyan dike û jî jiyana Qirxizîyan bi taybetiyên balkêş bi zimanekî wisa herîkî pêşkêş dike ku mirov bi xwendina carekê, jê têr nabe.

Wergera pirtûkê jî, bi rastî, bi mirov nade hisandin ku werger e, weke ku bi zimanê kurdî hatiye nivîsandin.

Bi kurdiyêke sivik, rast û edebî hatiye wergerandin.

Kurdiya vî pirtûkê pîr nêzîkî kurdiya rojnameya Welat e. Ji ber vî yekê xwendevanên Welat vî pirtûka tenik (76 rûpel) bi hêsanî wê karibin bixwînin.

Pirtûk jî aliyê weşanxana "Fîrat Yayınları" ve hatiye weşandin.



Memduh Selim Beg (li aliye cepe)



Celadet Bedirxan



Ekrem Cemil Paşa



Qedrî Cemil Paşa

Rûpelek ji dîroka Kurdistanê: Xoybûn

Kamîran Haco

Di hejmara Welat a 6. de gotareke kin bi navê (serpêhatiyên Qedrî Cemil Paşa û Musa Anter) hatiye nivîsandin. Nivîskar Huseyîn Deniz li ser pirtûka (Doza Kurdistan) ya Qedrî Cemil Paşa dixave. Di stûna duduyan de, gotina (Hoybûn) derbas dibê, nivîskar H.D. ev gotin çawa bi tirkî xwendiyê wilo nivîsiye û diyar e ku haya birader H.D. ji dîroka Xoybûnê nîne û madem nivîskarêkî me haya wî jê nîne, helbet pîraniya millet jî wê jê xafil bin.

Hoybûn, tê bi maneya (wateya) hînbûnê, lê belê Xoybûn tê bi wateya Serxwebûnê û ji bo ku mirov qurçikên tarî ji dîroka xwe baştir binase, min ev gotar nivîsandiyê.

"Xoybûn, an jî xweybûn, rêxistineke konevanî (siyasî) ye, di tebaxa 1927 an de hatiye damezrandin li Bêrûdê, paytexta Libnanê*. Endamên rêxistinên Kurdî yên berê, weke (Kurdistan Tealî Cemiyetî), (Kürt Teşkilat Cemiyetî), (Kürt Milliyet Fırkası) û (Komîtî du lê indipens Kürt) û serek eşîrên welatparêz di kongera damezrandinê de hazir bûne. Kongerê wan 45 rojan dom kiriye û dawî her endamêkî (sonda biratiyê) xwar, di sonda xwe de soz didin da ku xebatê bikin ji bo serxwebûn û yekîtiya Kurdistanê"(1).

Li gor mirovekî ku di kongra damezrandinê de amade bûye, Ehmedê Ebdilrehman Axa, endamên damezrandinê

ev in:

- 1- Celadet Bedirxan Beg
- 2-Elî Rizayê kurê Şêx Seîd
- 3-Memduh Selim Begê wanî
- 4-Doktor Şukrî Mihemed
- 5 Fehmî Beg (katibê Şêx Seîd)
- 6-Kamîl Efendî (Mulayîm bû li Îraqê)
- 7-Kerîm Efendî (Ew jî mulayîm bû li Îraqê)
- 8-Tewfiq Efendî (Mulayîm bû li Tirkîyê, bazdabû çûbû Îraqê)
- 9-Haco Axa (Serekê eşîra Hevêrka)
- 10-Emînê Ehmed Lawê Perîxanê (Serekê eşîra Rema)
- 11-Bedredîn (Serekê eşîra Hebizbinî)
- 12-Bozan Beg
- 13-Mustefa Beg (Her du serekên eşîra Beraza)
- 14-Ehmed Ebdilrehman Axa (kurê Şahîn Axa)
- 15-Abdufah Cizrawî. (2)

û dawî dibêje ku Xoybûn ji 12 endaman hatiye çekirin û her sê kesên ji van 15 an ku neketine Xoybûnê kî ne em nizanin ji ber ku E. Ebdilrehman Axa wî tiştî diyar nake!

Di Adara 1929 an de Qedrî Cemil Paşa û Ekrem Cemil Paşa, ji Diyarbekirê derketin, berê xwe dane Sûrî. Li wir bûne endamê komîta navendî (merkezî) ya Xoybûnê...

Programa Xoybûn hate danîn û di xala 2 an de, hate nîşandan ku kar û barê yekemîn ev e: "xebat dijî Tirkan ta derxistina leşkerên dawî ji qada (erda) Kurdan î muqdes" û ji bo vê yekê xebata çekdarî dîtine wek rîya xela-

siyê... xala 3 an, ji program dibêje: "çêkirina hêzên kurdî taybetî û çekkirina (silahkirin) van hêzan bi çekên nû û modern... û gereke ev hêzên ha bikevîne bin serokatîyeke leşkerî ya yekbûyî ... û cihê vê serokatîyê di çiyayê Kurdistanê de be..." (3)

Ev tişt diyar dike ku endamên Xoybûnê Serxwebûna Kurdistanê û yekîtiya wê dabûne ber çavên xwe, û dîtinek durust li ser reng û rîya xebatê danîbûn û dijminê xwe baş nas kiribûn... û li gor prensîbê ku tiştên bi zorê çûyî, ne bi zorê be, venagere, dixwestin ku kar bikin.

Ji alîkî ve hate xuyakirin di program de ku Xoybûn dixwaze tatkiliyan bi dewletên nêzik û çiran re çêke, nêzîk û çiran re çêke, nêzîk û çiran re çêke, nêzîk û çiran re çêke... Di xala çaran de tê gotin: "Ayakirina tatkiliyên biratî bi hikûmet û milletê Îranê re..." (4)

Û ji ber tengnerîna Xoybûn, tu tiştêkî ji bo çêkirina tatkiliyên biratî bi gelê Tirk re, di programê de dananîn. Lewra di meydana pratîkê de tu hevalbendên Xoybûnê çenebûn, ji bilî Partiya Neteveyî ya Ermenî (Tasnaq), ew partî jî nêrînen wan, teng bûn.

Dewleta Tirk xwest ku Xoybûn nîşan bide weke nokerên Ermenan û destik di destê wan de, ji bo ku navê Kurdayetiyê li ser hilîne, û car din li ser bîngeheke olî, di navbera Xoybûn û gelê

Kurd de dîwaran ava bike... Lê belê neçû serî... Di Nîsana 1928 an de Xoybûn belavokek derxist, tede dibêje: "Xoybûn ne destikek di destê dewletên biyanî de ye. Armanca wê rizgarbûna gelê Kurd e. Û avakirina Kurdistanê serbixwe ye... û ji bo vê yekê Xoybûn piştî xwe daye hêzên xwe yên taybetî bi tenê (îtîmadê li xwe dike.) (5)

Zinar Silopî (Q. C. Paşa) hin vekirîtir û eşkeretir vê yekê diyar dike: "Rewşa ku Xoybûn tede ava bû, ferz kir ku tatkilî bi Ermenan re çêbin... ji ber ku gerek bû ku propagandeyeke xurt û jîr were pêkanîn da ku çihan me, nas bike... di wê dema ku derfetên Kurdan tune bûn... û tu hêzên siyasî yan jî dewlet li pişt Xoybûn nebûn... û ji Xoybûn nedihat ku tatkiliyên durust û xweşik di nav perçên Kurdistanê de çêke... ji ber van hemû tiştan dît ku girîng e bi Ermenan re tatkiliyan çêke... û ji hemû girîngtir ku ew propaganda Ermenî li dijî Kurdan hate guhertin û bû propagandek ji wan re..." (6)

Eger mirov bi kûrbûn li van tatkiliyan binêre wê bibîne ku pîr girîng û baş bûn... ji ber ku qirkirina Ermenan di sala 1915 an de çêbû. Yanî piştî 12 salan ji birîna wan a kûr, dest pê kirin careke din bi biratî destên xwe dane Kurdan... ev yek îsbat dike ku Ermen gihabûne wê baweriyê ku Kurd di demekê de bûbûne destik, û kirinên wan li dijî Ermenan, ne biryareke siyasî bû ji alî Kurdan

ve... û ji alîkî din ve îsbat e ku kurd jî gihabûne zanebûneke ku karibûn rê li dijminên xwe bigrin, û wê dijminatîya ku Tirkan xwest bixwe nav Kurd û Ermenan li ser bîngeheke olî... biguherin û bikine dostanî û hevkarî...

Xoybûn guhê xwe da aliyê propagandê û nivîsandina belavok û pirtûkan... û ji bo vê yekê gelek beş ji xwe re li derve, weke Libnan, Sûrî Amerîka... û gelek dewletên Ewropî, çêkirin... û ji alî nivîsandinê ve di destên me de pirtûka (pirsa Kurdî) ya ku nivîskarê wê Belec Şêrko ye. (7) Li ser nivîsiya (belavoka pêncan), demek çar pirtûk, yan broşur berî vê hene lê çî ne û li ku ne, em hê jî nizanin.

Çavkani:

- 1 : Çapa Erebi ji pirtûka (Tevgera Kurdî, Di hemdema Nûjen De) Beyrût 1992. 5 nivîskar in, Celîlê Celîl, M.S.Lazarêf, M.A.Hisrestyan, Şakiro Mihoyan, Olga Cîgalîna. rûpelê 164.
- 2 : Kovara Armanç, hejmara 91, Nîsana 1989 an, rûpel 5.
- 3 : Jêderê (1) rûpelê 164 an. Beyrût 1992
- 4 : Pirtûka Dr. Hamid Mehmûd Îsa Elî, bi navê (Pirsa Kurdî Di Rojhilata Navîn De, Ji destpêkê û Ta Sala 1991an) rûpel 286, Qahîra 1992.
- 5 : Jêderê (1), rûpel 165
- 6 : Çapa Erebi ji pirtûka Qedrî Cemil Paşa, ya bi navê Doza Kurdistan, rûpel 141, Beyrût 1987.
- 7 : Belec Şêrko, hatiye naskirin ku Mir Celadet e, lê belê (konê reş) di pirtûka xwe de (nêzîk ev pirtûk dertê) îsbat dike bi rengêkî zanistî ku Belec Şêrko, Sureya Bedirxan e û ne Celadet e.

Wê dom bike

Ziya Gökalp û Tirkbûna Diyarbekir

Tirkbûna Ziya li ser gelê Kurd buha rûdinê. Ew ji bo ku Tirkbûna xwe îspat bike hemû bajarê Amedê dike Tirk. Ev Ameda ku di dilê gelê Kurd de wekî paytexta Kurdistanê cih standiye, Ziya bi yek derbekî dike Tirk û bajarê dîrokî yê Kurdan Amedê ji Tirkan re dike mal.

M. Merwanî

"Ew kesên ku li Diyarbekir cîwarbûyîne, ta ji Selçukiyîyan, İnalöğlûyan û Artukoğlûyan vir de Tirk in. Di pey de bi hatina Tirkên Harzem, Tirkmenên Akkoyunlu, Karakoyunlu Tirkbûna vira zêde bûye. Agahdariyên dîrokî, bi hezaran diwanên helbestvanan û kitabetên (nivîsên) li sûran û mizgeftan nebin jî; zimanê bajêr, ehlaq û edetên bajêr wî nîşan didin ku Diyarbekir Tirk e. Çand (kultur) a vira, çandê herî dewlemend a Tirk e." (1)

Ev gotinên sosyologê Tirk (!) ên Ziya Gökalp in. Ziya Gökalp beriya ku Tirkbûna xwe bide îspatkirin û xwe mirovekî nîjadîr (Türksoylu) nîşan bide, tevê bajarê Diyarbekir dike Tirk û dihêle. Bi Ziya Gökalp e ku hemû Tirkên ku ji Asya Navîn hatine di Diyarbekir de cîwarbûyî nîşan bide. Ma ku tirkên Selçukî, İnalöğlû, Artukoğlû, Akkoyunlu, Karakoyunlu û Harzem tev di Diyarbekir de nişteçîh bûbin, kê

çû Enadol dagir kir û Enadol kir niştimana Tirkan. An ku Tirk di ku derê de bi mêvandarî jî derbas bibin, ew der dibe Tirk! Ji bo Ziya Gökalp agahdariyên dîrokî, pirtûk û nivîsên li ser, sûr û mizgeftan jî tu tişteki îfade nakin. Lewra Diyarbekir Tirk e! Herçiqas li ser, sûr û mizgeftan navên bapîrên Kurdan hatibin nivîsîn û ev sûr ji alî wan ve hatibin çekirin jî, dişa Diyarbekir Tirk e. Li gora sosyologê Tirk ehlaq, edeb û zimanê bajêr jî, Tirkbûna Diyarbekirê nîşan dide.

Ziya Gökalp di berdevama vî nivîsa xwe ya jorîn de beyan dike, gava ku ew di xortaniya xwe de ji bo xwendinê çûye Stenbolê, dîtîye ku ji kesên Behra Reş re dibêjin Laz, ji yên ku ji Surye û İraqê tên re dibêjin Erebb, ji yên Rûmeliyê re dibêjin Arnavût û ji yên ku ji wîlayetî Şerqiyê (Kurdistanê) tên re dibêjin Kurd. Ziya wiha didomîne: "Heya wê gavê min xwe bi hîssî Tirk dihesiband. Lê ev ne bi metodeke ilmî bû. Ji bo ku ez rastiyê fêr bibim, ji alîkî ve min li Tirkîtiyê û ji alîkî ve ji min li Kurdîtiyê kola. Di

gel ku li bajarê Diyarbekir zimanê bingehîn tirkî ye, herkes hinek jî bi kurdî dizane. Ev dubendiya ziman bi du awayî dikare bê îzahkirin: An Tirkiya Diyarbekir Tirkiyek Kurdan bû, an Kurdiya Diyarbekir Kurdiyek Tirkan bû. Lêkolînên min ên li ser ziman nîşan dan ku Tirkiya Diyarbekir ji Bexdayê bigre heya Edenê, Bakû û Tebrîzê pê tê axaftin, zimanek tabîiyê Akkoyunlu û Karakoyunluyan e û zaravê Ezerî ye.

Di zimanî de qet sùnîti tune" (2).

Ziyayê ku heya wê demê xwe bi hîssî Tirk dihesibîne, di enama lêkolînên xwe yê zanistî (!) de bi nîjadî jî, Tirkbûna xwe keşf dike. Lê çî heyf e ku Tirkbûna Ziya li ser gelê Kurd buha rûdinê. Ew ji bo ku Tirkbûna xwe îspat bike hemû bajarê Amedê dike Tirk. Ev Ameda ku di dilê gelê Kurd de wekî paytexta Kurdistanê cih standiye, Ziya bi yek derbekî dike Tirk û bajarê dîrokî yê Kurdan Amedê (a, di kurdî de zayend û xwedîtiyê nîşan dide. Amed; ango a(ya) Medân. Yanê ew bajarê ku Med xwediyê wî ne) ji Tirkan re dike mal. Heke Ziya Gökalp bigota "ez xwe Tirk hîss dikim", me dikaribû, ji vî dîtina wî re hurmet nîşan bida; lê mixabin ew bi navê "metoda ilmî û lêkolînê" ziman û rastiya neteweyekî înkâr dike. Ev netewe, neteweya wî bi xwe ye û ev ziman jî zimanê wî ye ku beriya gelek kesan ew bi Xelîl Xeyalî re li ser ferheng û rêzimanana wî xebitibû.

Ziya Gökalp 70 sal berê dibêje ku (wî ev gotara xwe di 1922 an de nivîsibû) li Diyarbekir zimanê bingehîn tirkî ye, lê herkes hinek jî bi kurdî dizane". Ma 70 sal berê li Diyarbekir 70 kesî bi tirkî (ez nabêjim bi Osmanî) dizanibû? Ziya Gökalp ramanên sosyolog Durkheim, dizî û ji "Tirkên ehmeq" re bû damazrenêrê sosyolojiyê li Tirkiyê. Bi ramana welatê Turan jî, ji nîjadperestîya Tirkî re bavîti kir; lê înkarkirina rastiya neteweya Kurd ew mezin nekir. Gelê Kurd xezeba xwe bi wî de dibarîne. Li gora dîtina Ziya, Kurdiya Diyarbekir, Kurdiyek Tirkan e!? Xuya ye ku Ziya Gökalp bavê peyvên beredayî (saçma) yê wekî Kurden Tirkan (Kürt Türkleri) e jî.

Çavkanî :

- 1- Ziya Gökalp Kürt aşiretleri hakkında sosyolojik tetkitle, r:122
- 2- Ziya Gökalp, bhd (Berhema ku navê wê derbas bû), r:12

AZADÎ



Abdurrahman Durre

Gur kedî nabin

Türkeş û hevalên wî yê tûranî, di her fersendî de dibêjin, ku Tirk çêjîkên guran in, pêşiyên wan şîrê dîleguran vexwarine û dîlegurê jî wan re rêberî kiriye....

Bi rastî jî, ev gotinek pîrr vala û bê hîm nîne. Tiştên ku îro di Tirkiya de tên kirin, ji bilî guran tu kes wan tiştan nakin. Çendek berê, polis û tîman li Enqerê dor li xaniyek girtin. Wezîrê, ku bîrpirsiyarê mafê însanan e jî hatibû seyrê, li wan temaşe dikir, di xanî de, çend keç û xortên şoreşger hebûn (televîzyonê jî nîşan da), ku bi sedan tîm û polis, bi çek û sîlehên modern, xanî bi serê wan de wêran kirin, du keç û sê xortan, li ber çavê wezîr perçe perçe kirin û di televîzyonê de jî, nîşanî dinyayê dan. Polîsek tîvinga xwe bilind kiribû, nîşana serfiraziyê dida. Wezîr beg û hinek faşîst û cenawerên din jî destên xwe jê re li hev didan û ala Tirkiyê dihejandin. Te digot qey dinyayê fetih kirine. Bi rastî jî ku min ev dîmena (menzera) cenawerî û hovîti dît, min heq da Türkeş û Ülküdaşên wî, ku dibêjin "Tirk ji guran hatine." Bi baweriya min, gur jî çêjîkên xwe wilo bi xwînwarî nakujin, belkî berxîkan dîkujin, lê..... tiştê pîrr

ecêb û sosret ev bû ku wezîr efendiyê ku temaşa wan dikir, destê xwe ji wan re li hev dida, wezîrê mafên însanan bû, yanê mafê însanan di Tirkiyê de wiha ye (bravo, sed eferîn, bijî Demirel, hikûmeta Demirel û wezîrên wî, çiqas însan û demokrat in! Maşela û sed maşela).

Xwendevanên ezîz!

Ku tişteki wiha li welatek demokratîk, mesela li welatek Ewropa bibûya, dê hikûmet derhal biketa û ew wezîr, tîm û fermanarên wan jî, dê derketana dadgehê (mehkemê). Eger li Ewropa tişteki wilo çêbibûna, dê polîsan dor li xênî bigirtana, ava wî elektrîka wî bibirîna, bi rojan, bi heftan li hêviyê bimana, heta ku ew bi saxî bigirtana û teslîmî dadgehê bikirana, ger xetayê wan hebûna, wê cezayê xwe bikişandana. Demokratî û însanetî ev e û wiha ye, gurîti û hovîti jî, ev e ku me ji we re bi kurtî îzah kir. Belkî we jî di televîzyonê de wê dîmena hovîtiyê temaşe kiribe.

Ji ber vê, em dibêjin ku, ji Demirel û hikûmeta wî, demokratî nayê hêvîkirin. Divê ku mirov vê rastiyê rind bizanibe, li gora wî bifikire û li çara wî bigere. Gur hertim gur in.

Demirel digot: Ez Kurdan nas dikim, ezê hemû mafên wan ên însani û demokratîkî bidim wan, dê polîtîka min zela be, dê her tişt li ber çavan be, ezê erzanî, xweşî û geşiyê bînim welat...û hwd." Gedê paşê jî (Erdal) jê re dîla xwe hejand, destên xwe li hev da û wek "Pembe Panter" li dû wî direqîsî. Ev bû salek ku li ser kar in, gelo çî kirin? Kurdistanê kirin gola xwînê û Kurdan wilo nas kirin. Di Newrozê de, bi sedan jin û zarok kuştin, bi hezaran însan di zîndanên de perîşan kirin, bi sedan keç û xortên Kurd û gundiyan bêxember kuştin, hê nû li Şirnexê kevir li ser kevir nehiştin û birek însan kuştin, bi hizbî şeytan, MÎT û tîmên xwe ketin nav Kurdan, bi hezaran panok (cerdevan, korucu) û caşîk çêkirine, rewşenbîr, nivîskar û rîzanên Kurdan ên bi şeref û namûs, bi qelaşî û xayîntî dikujin û niha jî ev polîtîkaya bi qirêj û gemar didomînin. Ji ber van polîtîkayên çewt û faşîst, bi hezaran esker, polis û serbaz (subay) jî hatin kuştin. Bi kurtayî welat bi saya wan bûye gola xwînê. Demokratî û erzaniya hikûmeta Demirel wiha ye, dê wiha be jî. Belê bi rastî jî gelek tişt erzan kirin. Vir û derewan, xwîna însanan, cerd û talan, îşkence, zîlm û tadayî erzan kirine. Perê jî erzan kirine, di çavê dinê de Tirkiyeyê jî erzan kirine. Zirt û fort, dek û dolaban jî erzan kirine. Xwe jî erzan kirine, dê hê jî erzan bibin. Ma qey evqas erzanî ne bes e? Emrê wan dirêj be, şopa wan qirêj be, gedê paşê jî pîrtir kerr û gêj be. Gotineke pêşiyî e, dibêjin: "Gur kedî nabin, kerî bê xwedî nabin, bê ar jî, bi fedî nabin."



Ziya Gökalp (1876 - 1924)

Li têkoşînê xwedî derkevin

Gavan Koçer

Îro, têkoşîna me ya neteweyî di merhaleyêke pîr girîng û nazik de ye. Tê de hem serfirazî, serkevtin û serxwebûn heye, hem jî ketin, windakirin û koledarî heye. Ew girêdayê me ye. Ger em, bi dilcanî û dilxwazî xwedî li têkoşîna xwe derkevin, em dê ala rizgariyê li ser axa Kurdistanê delal bidardin. Wê serkevtin û serfirazî bibin ên me. Wê, dijmin û neyarên me biqeherin, gēj bibin. Ew ê li ber şanazî û şabûniyên me bêdebar bibin. Hundirê wan, wê biçelmise, kezêbên wan wê bişewite û reş bibe, xwîna wan wê zuwa bibe, laşê wan wê bê liv bibe. Îro, roj ne roja raketin û rawestîne ye. Roj, roja xebat û

têkoşînê ye. Barê me Kurdan giran e. Riya me dirêj û strîdar e. Der û dora me bi neyarên tijî ye. Neyarên me, yên hundirî û derveyî, rojê 24 saet'an jî bo tunebûna me plan û bernameyan amade dikin.

Gelê Kurd; xort û keçên Kurd, mêr û jinên Kurd, pîr û pîrekên Kurd, zar û zêçên Kurd, mele û şagirtên Kurd, xwendî û nexwendiyên Kurd, gundî û bajariyên Kurd, karker û xebatkarê Kurd: Îro, roj roja hişyarbûnê ye, roja qorgirtin û rêzgirtinê ye, roja rabûna li ser piyan e, roja beşdarbûna serhildanan e, roja xwedî li derketina şehîdên hêja yên nemirî ye.

Divê em îro jî herroj zêdetir berxwedana xwe zexim bikin, dî nav rêzên xwe de şûnên vala

nehêlin, mecalê nedin neyarên ku bikevin nav rêzên me. Ger em, bihêlin û destûra neyarên hov bidin ew dê bikevin nav me û derbên xedar li me xin. Divê, em bi rengên neteweyî xwe bixemilînin û dev ji berjewendiyên şexsî berdin.

Ka mêze kin, dijminên me yên hundirî û derveyî çi dikin?

Desthilatdarên Tirkan, gelê me li Cizîra Botan, Mergêh, Wan, Nisêbîn, Çolamêrg û hwd. qirkiriye. Bi sedan kesên bê çek û bê parêz şehîd ketine, birîndar bûne. Xwîna wan, kolanên bajar, bajarok û gundên me sor kiriye. Gelê me hemû kelgirin, keserkûr û xemgîn e. Gel, di şînê de ye. Meytên (cinazayên) şehîdan hîn bin ax nebûne.

Belê ew lez dikin, xwe digihin hevalên xwe, dijminên me yên dîrokî, wan jî bo vê xwîn-wariya wan pîroz dikin. Desthilatdarên xwînrij jî, wan xelat dikin. Dibe ku çavên desthilatdarên nijadperest hîn tije nebûbe ku, îcar fermanan didin xwesipêran, da ku bila rabin li dijî gelê Kurd beyanan bidin. Xwesipar jî bi xweşiyek daxwazên qelaçon bi cih tînin û wîha dibêjin: "Dev ji têkoşîna xwe berdin..." Qet şerm jî nakin. Gelo çima şerm bikin? Mirovên dilrêş, çiqas xirab û dilsert hene di xwe de digrin.

Ne ew tenê ne;

Wezîrê derve yê Tirkiyê "Kurd Hikmet" saetek li Asiyaya Navîn, yek li paytextên Ewropayê ye. Wekî gurê birîndar dixwaze di vedora (periyoda) xwe ya kurt de xwe bigihîne rêber û bajariyê xwe, Turancî Ziya Gökalp da ku wesiyeta wî bi cih bîne.

Gelo em jî "nûnerên xwe" re çi bibêjin? Tu gotinek nikare xwesipariya wan bîne zimên. Me bi salan ew dan ser serê xwe. Me, rayên xwe dan wan, ew şandin Meclîsa Tirkan jî bo ku ji me re kar bikin. Me, bi dilên xweş, safî û paqij baweriya xwe bi wan anî. Lê wan hercar em xapandin, bi me listin, di dezgehên dagirkeran de xwîna me bazar kirin, bi hevxebar-karên xwe ve li dijî me xebitin.

Her cara ku neyarên me agir li ser serên me dibarînin, ew di hundirê xwe de dikenin û bi vê mest dibin. Ew vê seltanata bêxerî, bêdawî dibînin. Lê, dîrok piştî mirov bernade.

Tê gotin ku gava gur dikeve nav pez, heya kuştina çil miyan tolhildana (qisasa) bavê wî ye. Ên zêdetir jî mêraniya wî ye! Niha Erdal jî vê beziyê (yarîş) diceribîne.

Lê em dizanin jî bo me; aşitiya wan şer e, Wekheviya wan bindestî û koledarî ye,

Şerbeta wan jehr e, demokrasiya wan agir û mirin e.

Em çi bikin çaxa ku kûçkek har dibe, xwe davêje her kesî. Ji ber ku em bikaribin xwe baş biparêzin. Divê em kincên polatî li xwe kin. Kincên polatî jî yekitiya gelê me ye.

Belê gelê Kurd; me ew rojên bê rûmet, tarî û barî li paş xwe hiştin. Îro em di qonaxêke din de ne. Em ber bi Kurdistanêke azad û serbixwe ve diçin. Têkoşîna me ya rizgarîxwaz gehîştîye merhaleyêke dîrokî. Di vê merhaleyê de neyarên me birînen pîr xedar girtine. Lewma jî, ew har in û nizanin çi bikin. Lê, em bûn xwediyê Serokekê ku Xwedê nesibê tu neteweyekî jî, nekiriye.

Ew qedr û rûmetêke ku ew dide gelê xwe li ser gerdûnê gelekî kême. Riya jiyaneke zelal û bi rûmet jî me re vebû. Di vê jiyana nû de diyar dibe ku mirovahi cihê giranbûha û pîroz-bahî digre.

Divê, armanca me ya bilindtirin, xwedîderketina têkoşîna rizgariya neteweyî be. Îro xwedîderketin û parastina rizgariya neteweyî weke av û nan pêwîst e. Ger jiyana nebe wê av û nan çawa be!



XAÇEPIRS

Amadekar: Rasto Zîlanî

Çeperast: 1-Helbestvan û wergêrê Kurd. Di sala 1920 an de, li Mehabadê tê dinê. Navê wî yê rastin Ebdurahman Şerefqendî ye. Pirtûka wî ya yekemîn, li Mehabadê, bi navê "Alekoke" tê weşandin. Di stranên xwe de gelemşê û dijwariya jiyana Kurd tîne ziman û di demek kin de dibe dengê gelê xwe. Di nav xebatên wî de, wergêra Mem û Zîn ji bo zarava Soranî, Dîroka Kurdistan, pirtûka helbestên wî, Bo Kurdistan hene. Ev helbestvanê bi nav û deng di sala 1990 an de, li Îranê, bajarê Kereç çû ser dilovaniya xwe. Di wênê de tê dîtîn/ Eşîrek dîrokî û bi nav û deng, li Kurdistanê Başûr 2-Biraziye Seyîd Riza, ew jî bi apê xwe re hate daleqandin/ Moxila mezin, karmax 3-Sewalek biçûk û jêhatî/ Meha vejîn û serhildanên Kurd/ Bi kêrî rastkirina por tê 4-Zanîna peyvyan 5-Iqtîdar, desthelat/ Kinnivîsîna rêxistinîna polisên Naziyan/ Sulh, lihevhatin 6-Kok, reh/ Derd, kul 7-Di dema pergîniyê de û di cendek hilanînê de tê kirin 8-Dadger/ Vekirî, berraq 9-Tersê birinê/ Firaqêke kûr 10-Înat **Serejêr:** 1-Dij, beramber/ Guman 2-Navekî mêran, wek ku di nav gel de tê bikaranîn/

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												

Fikr 3-Jir, zana/ Kom, grûb 4-Berfa ku ji çiya hil tê/ Xişm, qehr 5- Ê ku mirov tê de diçe/ Navê dînek 6- Navê îlahek Misriyan/ Qeymaxê şîr 7- Navê notayek/ Mînak, wekok 8-Navê rêxistinê Ermeniyân, ku li dijî Tirkiyê têdikoşin/ Navê sewalên ku di avê de dijin 9- Navê firaqek mezin û kûr 10-Namûs/ Lêkera 'jiyîn' yê dema derbasbûyî 11-Xort,ecemî 12-Di felsefê de fikr, raman.

KARTA ABONETIYÊ

Ji kerema xwe re ji hejmara pê ve min bikin aboneyê rojnameya Welat

Nav: _____

Paşnav: _____

Navnîşan: _____

Bedelê abonetiye razînin:

Li Tirkiyê: Y. Serhat Bucak İş Bankası Cağaloğlu Şub. Döviz tevdiat hesap No: 3113617

Aboneyên hêja,

Ji kerema xwe re vî cihî dagirin û tevli kopiyekê pelê razandina bedelê abonetiye bişînin.

Navnîşana Welat: Nuruosmaniye Cad. Atay Apt. No:5 Kat:1 D:4 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: 511 57 60 - 511 66 02 Fax: 511 51 57

Mercên abonetiye:

	Li hundir	Li derve
6 meh	120.000	60 DM
12 meh	240.000	120 DM

Vegerîna çivîkek

Hemû çivîkan piştî ku çikildanên xwe tijî genim kirin bo hêlînên xwe vejeriyan.

Ji nişkê ve bagerêk hel kir, ewrên sipî reş hilgeriyan, bager jî çivîkek xiste xwarê û hemû per û pûrtên wî helwêrand.

Çivîka belengaz kete nav hinek dar û dirextan, perek çîye bi sing û balên wî neman..

Hinek balindên goştwar li dora wî civiyan, pîçek mabû

çivîk bidina ber nikiyan. Çivîk jî bi balên wî, li vir û li wir, li wî digeriyan..

Balindeke goştwar dixwest bi nikilê xwe li vî bixe, lê hevalên wî gihîştin ser wî û ew rizgar kirin... Wan dîtin ku çivîk li bin darek bi tenê li ber xwe dide... Hemû çûn cem çivîka rût, paşê jî dan pey balinda goştwar..

Vêca her yek ji wan perek ji xwe vekirin û di sing û balên çivîka rût de çikildandin.



Li dawî de çivîka delal jî, bi hevalên xwe re bi hewa ket û firiya.....

Ênane ser şêwa Kirmancî: Mehabad Kurdî

Çavkanî:

Pertûka "Minal û Baran" Lefif Helmet kiriye kurdî.



'PIŞEKEM'

Pişe pişey rengîn im
Zor pêm xoşe bitbîn im
Dest be piştî dabênim
Simêlit biculênim
Civan û rind tûk nermî
Zor be heya û be şermî
Ti bo min bilê miyan miyan
Min bot dênim nan û aw

Çavkanî

Pepûle, Swêd 1987

Kew û rûvî

Rûviyekî birçî li çolê ji xwe re digere. Ew rastî kewek hat. Kew ageh lê ne bû... Wî ji xwe re got.

Rûvî: Ê ku xewa wî neyê, çawa bi derewan kare binive (raze)? Ez dê seh kim û xwe biceribînim.

Kewê çavên xwe girtin û xwe nivand. Rûvî jî rabû û rahişte kewê. Kewê nêrî ku ew di devê rûvî de ye û got.

Kew: Mam (ap) rûvî, te ez girtim û va ye behra te bûme. De spasiya xudê bike!

Rûvî: Spas ji Xwedê re!

Gava ku rûvî spasiya Xwedê kir, devê wî vebû û kew jî xwe rizgar (xilas) kir û firî. Rûvî jî, xwelî bi serê xwe kir û hawar kir.

Rûvî: Xwelî bi serê wî kesê birçî ku spasiya Xwedê dike.

Kew, ji wî re got.

Kew: Xwelî bi serê wî kesê ku xewa wî nayê û bi derewan binve!

Beşîr Botanî



Roj baş zarokno! Roj baş ciwanino!

(2)

Wek min soz 'da, va ye ez car din bi we re me. Werin em îro li ser saldeman (mewsîm) rawestin. Di salekê de çend saldeman hene? Hûn dizanin? Helbet hûn dizanin. Di salekê de çar (4) saldeman hene:

* Bihar * Havîn * Payîz * Zivistan

Saldem hemû xweş in, lê bihar bûka saldeman e. Li Kurdistanê bihar di meha adarê de dest pê dike. Ro germ dibe, berf dihele, dinya kesk dibe, kulfikên rengîn dertên, çemelên (gulliyên) daran tijî pel û kulfik dibin. Di mehên biharê de mîh û bizin dizên. Firo, rûnê nivîşk, mast, û dew û penêr pîrr dibin.

Li dû sê mehên biharê havîn tê. Havîn bi meha hezîranê dest pê dike. Dinya germ dibe. Li dû paleya ceh, xelk dest bi paleya genim dikan. Ê pemî (pembû) diçînin, pemiye xwe av didin. Havîn saldema kar û xebatê ye; helbete ji bo kesên rênçber, ji bo kesên cotkar, ji bo gundiyan. Kesên xwedî pere di mehên havînê de dê derdikevin tafîlê, diçin gerê, diçin ser avê, ji xwe re kêf dikan.

Lê ciwanino, tu car ji bîra mekin! Pere çiqas jiyana (heyatê) mirov hêsan bikin jî, pere nikarin ji mirov re bextiyariyê (dîlşadiyê, seadetê) bikin. Bi hezaran kesên milyoner li cîhanê (dunê) hene, ku pereyên wan li serên wan bûne bela. Bextiyarî û kêfxweşî bi pereyan nayên kirîn. Bextiyarî ji hezkirinê tê, ji hevaltiyê, ji xwişkî û biratiyê, ji qenaetê, ji rindiyê. Kesên dilreş û ezo tu caran bextiyar û dilşa nabin.

Li du sê mehên havînê payîz tê. Payîz bi meha îlonê, meha nehem (9em) di salê de, dest pê dike. Tirî pîrr dibe, xelk pemiye xwe berhev dike. Gundî xaniyên xwe siwax dikan, qûtê (zexîre) xwe ji bo mehên zivistanê amade (hazir) dikan. Ji bo Kurdan, payîz demsala zewacê ye. Xort û keçên ciwan dizewicin, bi dahol û zurne, bi stran û dîlan, bi xweşî û rindî.

Li dû payîzê zivistan tê Zivistan saldema serma û pûkê ye. Di salên bi xêr de baran pîrr dibe û hêdî hêdî berf dest pê dike bibare. Hin salan berf ewqas pîrr dibare, ku li Kurdistanê rê û rêçik tîyên birrîn. Di rojên zivistanê de şev dirêj dibin, roj kurt (kin) dibin. Li gundan xelk di odeyan de dicivin (kom dibin), çîrokan ji hev re dibêjin, stran dibêjin. Hûn dizanin?! Gelê Kurd bi sedan sal çîrok û stranên xwe bi dev ji nîfşekî (refekî, cîlekî) derbasî nîfşekî din kirine.

Stranên me, yên wek Siyabend û Xecê û Dewrêşê Ebdî, ji bapîrên me gihîştine me û hê jî îro di odeyên gundan de tîyên gotin. Xelk ji wan pîrr hez dike. Stranên wisa (wanî) û serpehatiyên (çîrokên) wek Mem û Zînê, ji edebiyata (wêje) me ya klasîk in. Heta Kurd hebin, ew ê jî hebin; heta ew hebin, Kurd jî dê hebin.

Zarokno! Ciwanino! Edebiyata me pîrr dewlemend e (zengîn e). Lê bigerin, lê xwedî derkevin. Sal bêyî saldeman nabin. Gel jî bêyî edebiyat û çandê (kultur) nabin. Ta cara tê, saldeman salê ji ber bikin (ezbere): Bihar, havîn, payîz, zivistan. De di xweşî û rindiyê de bimînin.

Şahîne B. Soreklî

PROVOKASYONA ŞIRNEXÊ

Îro, çapemenî ne li pey derxistin û dazanîna rastiye ye. Ew, bi zanebûn an jî nezanebûn, rastiye ve-dişere. Li Şirnexê, baş eşkere ye ku dewleta Tirk provayeke (ceribandineke) qetlîamê pêk aniyê. Pêwist nake mirov bêje ev qetlîam perçeya kîjan planên giştî ye. Demekê, serokê Artêşa Tirk digot: "Gerîna awarte ne bes e, Rêvebirina Taybetî jî ne bes e, pêwistî bi hinek metodên din heye. Li dîroka me binêrin, hûnê fam bikin ez çi dibêjim." Ger em van gotinên serokê Artêşa Tirk bînin bîra xwe, emê pê derxin dewleta Tirk çi, bi çi awayî dixwaze bike.

Hêzên PKK'ê yê gerîla ne ketine Şirnexê. Ne grûbekê mezin, ne jî biçûk gerîla ne girtine ser Şirnexê.

Ger em ketibûna nav Şirnexê, dê me îlan bikira. Helwesta me ya heta niha, herkes dizane, bi vî awayî ye. Yanî, dema em tiştê dikin, em îlan dikin û digrin ser xwe. Heta îro bi tu awayî me lebatên xwe veneşartine. Ger weşanên PKK'ê yê çapemeniyê baş bîn xwendin û kolîn, wê bê zanîn ku em her tiştî, hem bûyerên ji bo me, hem jî yê li dijî me, bi awayekî hevgerî diyar dikin.

Dewlet dizane ku di pêşerojê de emê bigrin ser bajaran û wan bixin destê xwe. Ji ber vê yekê bîyî ku em bajaran bixin dest, dewlet dixwaze bîyî me bigre ser bajaran û planên me provoke bike yanî, dixwaze bi provokasyonên wek Şirnex, rê li me bigre.

LÎSTİK Û DEREWÊN WAN

Bûyera Şirnexê, bi ihtîmaleke mezin, senaryoyeke dewletê bû. Di nav dewletê de, ez bawer im ku hêzên cure cure hene. Dibe ku di nav xwe de li hev ne kiribin hinek ji wan ev qetlîama Şirnex provoke kiribe. Ez nabêjim ev qetlîam bi destûra Özal hatiye pêk anîn, lê ez dibêjim ihtîmal e ku ji jor ve hatibe plan kirin.

Öcalan dibêje

Sekreterê giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan, ji bo provokasyon û qetlîma Şirnexê wiha dibêje: "Li hember van qetlîaman û di pêvajoya qetlîaman de, bi hêza gelê xwe, bi taqîkên têkoşînê yê hevgerî û bi qaîdên cengê yê rast emê bersiv bidin. Em tu qetlîamî, bê bersiv nahêlin."

Piştî vê qetlîamê Özal axaftineke "balkêş pêşkêş kir. Çawa ku haya wî ji hinek tiştan hebe, ji guftûgoyekê haydar be û li gora wê jî behsa çareserkirina vê pirsê kir.

Li aliyê din, ev demeke, dewlet dibêje ku dê derbêr mezin li PKK'ê were xistin. Li hember pêşveçûnên girseyî yê 15'ê Tebaxê û lebatên gerîla, dewlet xwest senaryoya qetlîamekê li dar bixe.

Li Şirnexê yek gerîlayek tenê ne sax ne jî mirî, ne ketiye destê wan, kesên hatine girtin, tev zarok, jin û pîrên Şirnexê ne. Dibêjin ku 500 kesan girtine, lê yek ji wan tenê jî ne gerîlaye û eleqeya wan bi gerîla re nin e. Li kuçan (sikakan) gelek sewal (heywan) jî hatine kuştin. Dibêjin PKK'ê girtiye ser sazgehên dewletê. Ev jî derew e. PKK ne girtiye ser sazgehên wan jî. Ev îdîa jî, diyar dike ku bi ihtîmaleke mezin bûyera Şirnexê provokasyonêke dorfireh û plankirî ye. Ger hûn dixwazin rastiya vê bûyerê baş hîn bibin, lêkolîn û lêgerînên xwe kûr û dorfireh bikin.

Behsa stargehên binerdê kirin, lê yek stargehek jî dernekete meydanê. Wezîrê Karê Hundir got "100 gerîlayên PKK'ê di vê bûyerê de hatine kuştin, lê cenazên xwe revandine." Ev gotin jî giş yekcar derew in. Yanî qetlîamek jî hêla dewleta Tirk ve hatiye kirin û pêwist e bi girîngî li ser bê rawestin. Haya me ji hemû komên gerîlayên me heye û îmkân tune ku komeke gerîla bîyî zanîna me ketibe Şirnexê. Ev qetlîameke

yekalî bû.

QAÎDÊN ME Û WAN

Qaîdên me, yê durust in, ji hêla gelê me ve hatine ecibandin. Xwezî dikaribûna bi qaîdên PKK'ê têkoşîn bikirana.

Wezîrê Karê Hundir bi xwe da nav hewldana pêkanîna metodên Kont-rgerîla de ye. Qaîdên ku ew pêk tîne qetlîama Şirnexê tîne bîra mirov. Esas, İsmet Sezgin bi van gotinên xwe dixwaze bêje: "Ez jî vê qetlîama Şirnexê ne bê xeber im."

HÊZA ÇAKÛÇ Û ŞIRNEX

Bi maneyeke giştî, mirov dikare bêje heye. Ji ber ku li gor agahdariyên digijîne me, hikûmeta Tirk, Berzanî Telabanî û Hêza Çakûç (Çekiç Güç) ji bo êrîşbirina ser PKK'ê, planan çêdikin.

Ji cepha Kurdistanê hinek agahdarî gihîştin destê me. Li gor van agahdariyan, cepha Kurdistanê bi xwe jî dixwaze êrîş ser PKK'ê bike. Heta, ji ber vê yekê dubendî kete nav cepha Kurdistanê. Hinek hêzên cepha Kurdistanê, li ber vê plana wan radibin. Lê biryara vê planê hatiye standin. Li gor dîtina min, bûyera Şirnexê, perçeyek ji vê planê ye.

Pêşî dixwestin ji milê Başûr ve bigrin ser me, bes dîtîna ku hêza me li wir xurt e û di êrîşê de wê bi ser nekevin, dev jê berdan. Li derdora Şirnexê, li çiyayên Cudî û Gabar jî dîtîna ku, gerîla pirr xurt in û bi

tedbîr in, bi wî alî ve jî nehatin. Dima Şirnex, navenda Şirnexê. Planek ji mîj ve li Enqerê di navbera Komara Tirkiyeyê, Berzanî û Telabanî de hatiye hazirkirin. Dibe ku qetlîama Şirnexê perçeyekî vê planê be.

TAQTİKÊN OSMANÎ

Di van demên dawî de, Özal gelek caran axivî. Lê, dema Özal diaxive, li aliye-kî jî provayên qetlîaman tînin ceribandin. Ev siyaseta dewleta Tirk pirr kevn e. Eynî siyaseta di dema Osmanîyan de jî dihat pêkanîn. Van axaftinan ji bo xwe jî hinek rewşên dijwar xelas bikin, dikin. Gotin û pêkanînen wan hev û din nagrin.

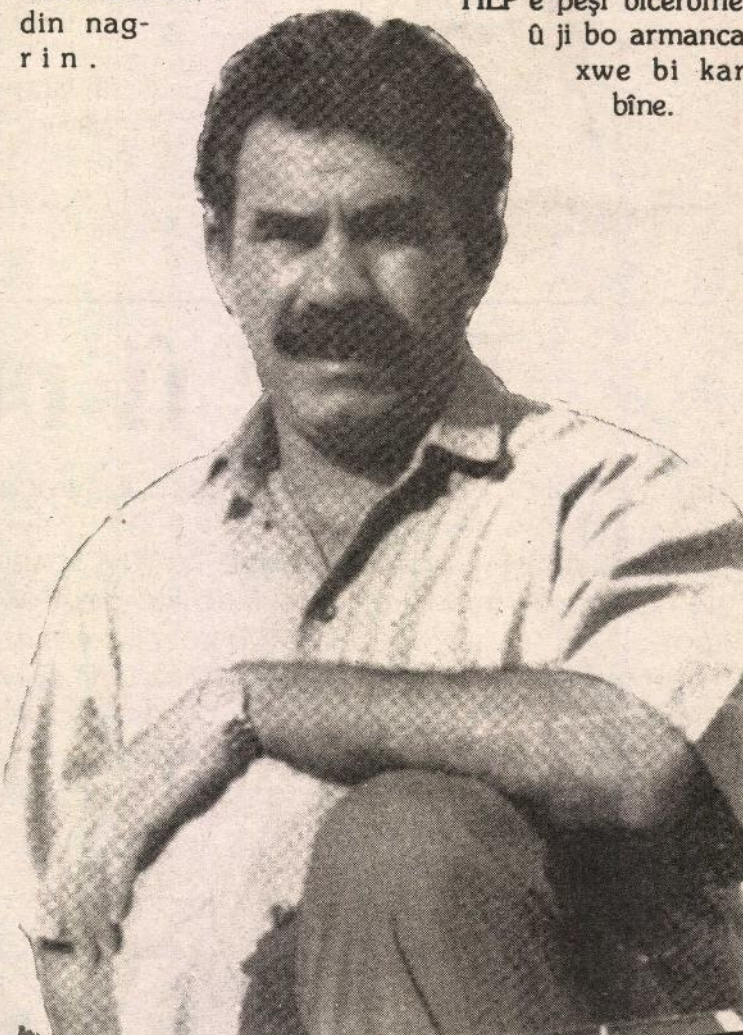
Van gotinan, ne ji bo çareserkirina pirsê dikin, ji bo kêmasiyên xwe yê îdeolojîk kêmbikin, ev axaftinên balkêş tînin kirin.

Li hember van qetlîaman, divê ne sersar bin. Kesên wek heştirme (devêkuşu) yan ku serê xwe dixin qûmê nikarin ji xwe re bîjin rewşên bîr û demokrat. Li hember tunekirina gelekî divê bedeng neyên rawestin. Qet nebe, divê rastiye bînin ziman, reaksiyona xwe ya rewşên bîrî diyar bikin.

Li hember van qetlîaman û di pêvajoya qetlîaman de, bi hêza gelê xwe, bi taqîkên têkoşînê yê hevgerî û bi qaîdên cengê yê rast emê bersiv bidin. Em tu qetlîamî, bê bersiv nahêlin.

DAWETKIRINA HEP'Ê

Maneya vê vexwendinê eşkere ye. Amerîka, bi navgîna hinek hêzên sîvîl, dixwaze çalakiyên (faaliyetên) xwe zêde bike. Bi taybetî, dixwaze partiyeke Kurd a dûvelank (uydu) ji xwe re çêbike. Nêzîkahiya ku li HEP'ê dike jî, dibe ku bi wê armancê be. Dixwaze HEP'ê pêşî bicerbîne û ji bo armanca xwe bi kar bîne.



welat

• Li ser navê İMC Basın-Yayın Ltd. Şti. (adına) Xwedî (Sahibi) Zübeyir Aydar • Mudurê Dezgahê (Müessese Müdürü) Zübeyir Çakır • Berpirsiyarê Giştî (Genel Yayın Yönetmeni) Abdullah Keskin • Berpirsiyarê Nivîsaran (Yazı İşleri Müdürü) Mazhar Günbat • Navnîşan (Adres): Nuruosmaniye Cad. Atay Apt. No:5 Kat:1 D. 4 • Cağaloğlu / İstanbul • Tel:511 57 60 - 511 66 02 • Fax: 511 51 57 • Berpirsiyariya Ewropa • Postfach: 1531, 5300 Bonn 1, Germany • Tel: (49) 228-630990 • Fax: (49) 228-630715 • Berpirsiyariya Fransa: Amed Jemo • Rua G-401 92763 Antony Cedex France • Çapkirin (Baskı): Metinler Matbaacılık • Belavkirin (Dağıtım): Birleşik Basın Dağıtım AŞ